

Ny nordisk sproglitteratur udgivet 2024

Danmark

Marianne Rathje & Kirsten Lindø Dolberg-Møller

Anker-Møller, Rebekka Elisabeth og Marie Thams: Person. Tekster om ligeværd, sprog og magt. Gads Forlag. 2024. 198 s.

Person er en debatskabende bog om kønsroller, ulighed mellem kønnene og mangfoldighed. Bogens bidrag er skrevet af et udvalg af forfattere, kunstnere og fagpersoner med speciale i sprog, kønsteori, ligestilling og ligeværd. Bidragene advokerer for et opgør med en oplevet ekskludering på baggrund af køn, etnicitet, seksualitet, handicap og alder.

Berthelsen, Anders Wedel: Fynsk så det synger. En guide til Danmarks mest lejlige dialekt. 3. udgave. Forlaget Skulkenborg. 2024. 208 s.

Fynsk så det synger giver en grundig introduktion til den fynske dialekt. Bogen gennemgår i populær form særlige fynske dialekttræk, beskriver dialektens historie og giver et bud på dialektens fremtid. Læseren bliver ført igennem både udtale, grammatiske træk og særlige ord og vendinger på fynsk. Desuden rummer bogen afsnit om fynske underdialekter, lokal geografi, natur, madkultur og personnavne, og bagerst i bogen findes et fynsk leksikon.

Berthelsen, Anders Wedel: Hekkenfeldt, hutlihut og en halv pelikan: Sjove udtryk på dansk. Forlaget Skulkenborg. 2024. 160 s.

Bogen tager læserne med på en humoristisk rejse gennem det danske sprogs farverige udtryk og faste vendinger og udforsker de skæve og sjove aspekter af det danske sprog. Her finder man fx udtrykkene *stangbacardi*, *røven af fjerde division* og *pænt goddag* og oplysninger om hvordan disse udtryk er opstået.

Bjerre, Malene og Helge Kvam: Grib journalistikken. Metoder og redskaber. 2. udgave. Djøf Forlag. 2024. 256 s.

Bogen er en indføring i journalistiske emner som interview, kilder, fortællemodeller, journalistisk sprog og genrer. Den indeholder konkrete eksempler hentet fra trykte medier, digitale medier og sociale medier. Forfatterne giver råd om hvordan man formidler journalistisk, og guider læseren i tænkefasen, skrivefasen og rettefasen.

Denne 2. udgave er opdateret med mange nye eksempler og to nyskrevne kapitler om brugerinddragelse og faglig relevans.

Buch, Bettina og Hanne Fabrin: Lærerens bog om sprog. Elevtekstanalyse i praksis. Dansklærerforeningens Forlag. 2024. 263 s.

Lærerens bog om sprog. Elevtekstanalyse i praksis har fokus på hvordan dansklærere kan analysere elevtekster med henblik på at finde elevens skriftsproglige kompetencer i relation til en bestemt teksts formål og modtager. Bogen gennemgår relevante dele af det danske sprog på ord-, sætnings- og tekstniveau og eksemplificerer de faglige begreber. Med bogen bliver såvel dansklærere som studerende på læreruddannelsen klædt på til at kunne arbejde sproganalytisk med elevtekster.

Christiansen, Hans-Christian og Gitte B. Rose (red.): Online kommunikation. Et kritisk perspektiv. 3. udgave. Hans Reitzels Forlag. 2024. 478 s.

Bogen introducerer temaer og nøglebegreber der bredt belyser kommunikationen på forskellige onlineplatforme, og som samtidig giver kendskab til de særlige problemstillinger og overvejelser der knytter sig til kommunikation på nettet. Bogen fremhæver vigtigheden af et kritisk perspektiv på onlinekommunikation, hvor etisk bevidsthed og analytisk forståelse indgår som uomgængelige elementer.

Denne 3. udgave af *Online kommunikation* er stærkt revideret: Flere af de oprindelige kapitler er blevet skrevet helt om, og der er desuden tilføjet nyt indhold om digital etik, digital billedkommunikation, brugervenlighed/UX, AI og sociale intranet.

Danske Studier 2024. Red. af Simon Skovgaard Boeck, Henrik Blicher og Kathrine Thisted Petersen under medvirken af Frederikke Illemann Mortensen. Universitets-Jubilæets danske Samfund nr. 610. Kommissionær: Syddansk Universitetsforlag. 2024. 222 s.

Af bindets indhold er der i denne sammenhæng grund til at fremhæve Lars Heltoft: Sønner Asmindrup-vægindskrift 2. Den gammeldanske del, Nina Grønnum: Kontrast og komplementaritet i dansk fonologi, Holger Juul: Lydskrivning af dansk med det internationale fonetiske alfabet, Michael Rasmussen: Genus i dansk.

Dansknoter. Red. af Birgitte Darger m.fl. Dansklærerforeningen. 2024. Nr. 1-4. 62 s. + 62 s. + 62 s. + 72 s.

Dansknoter er et fagtidsskrift for undervisere i de gymnasiale uddannelser samt et kulturtidsskrift hvor danskfaget og danskfagets placering i offentligheden er til diskussion og refleksion. Af artikler i dette års numre kan fremhæves:

Anna Kai Jørgensen: Det talte sprog (nr. 2), Michael Nguyen: Kommatering i Skandinavien (nr. 2), Laurids Kristian Fahl: Ungdomssprog (nr. 3).

Furu, Anita: Flygtige ord. Et essay om taleskrivning, sprog og statsministre. Gutkind. 2024. 217 s.

Gennem 14 år har Anita Furu skrevet taler for fire forskellige statsministre, og i denne bog har hun samlet sine erfaringer. Furu reflekterer over hvordan man skriver med en andens stemme, dykker ned i taleskrivningens historie og kommer desuden med praktiske råd til hvordan man skriver en god tale. *Flygtige ord* giver et indblik i hverdagen som taleskriver i Statsministeriet, men også i de store begivenheder såsom statsministerens nytårstale og et helt særligt pressemøde om corona i foråret 2020.

Holmen, Anne og Helene Thise: Flere sprog i ungdomsuddannelserne. Translanguaging i praksis. Samfundslitteratur. 2024. 216 s.

I denne bog præsenterer forfatterne det internationale begreb *translanguaging* og giver nogle bud på hvordan det kan anvendes i ungdomsuddannelserne med flersprogede elever i klassen. Bogen rummer en række bidrag fra forskere og praktikere som beskriver hvordan translanguaging er omsat i konkret praksis i forskellige fag og ungdomsuddannelser, og et kapitel om oversættelsesteknologi. Sidste del af bogen giver inspiration til arbejdet med translanguaging i praksis.

Hudz, Nina: At flytte bjerge. Den danske grammatik for ukrainsktalende. Sprogfeen. 2024. 390 s.

At flytte bjerge er en dansk grammatik for ukrainsktalende. Bogen omhandler ordklasser, sætningstyper og sætningers opbygning, og formålet med den er at hjælpe ukrainske kursister med at forstå hvordan det danske sprog fungerer.

Ipsen, Michael Bach: Michaels ABC på wæjlbomol. ABC på vendelbomål. Modersmål-Selskabet. 2024. 76 s.

Bogen består af 29 illustrationer og alfabetremser på vendelbomål med fokus på dialektord og -udtryk. Vendelbomålet har ingen retskrivning, og forfatteren har derfor tilstræbt en stavemåde som både antyder ordenes herkomst og gengiver udtalen for dem der i øvrigt er bekendt med dialektens udtaleregler. I bogen er der desuden oversættelser til både rigsdansk, engelsk og lydskrift.

Jensen, Eva Skafte og Jørgen Schack (red.): Mange grublende Dage ere gaaede forud. Grammatik i 1800-tallet som nøgle til moderne norm-problemer. Dansk Sprognævn. 2024. 302 s.

Når man læser gamle tekster, for eksempel fra 1800-tallet, giver det tit en oplevelse af gammeldags sprog. Det er ikke kun ordforrådet og stavemåderne der virker forældede, det gør grammatikken også. Denne bog handler om hvordan en række grammatiske fænomener har været under forandring i de seneste 200 år, og hvordan forandringerne enten har resulteret i at det gamle helt er væk, eller i mere end én korrekt måde at udtrykke tingene på.

Formålet med bogen er dels at give en indsigt i hvordan vi i dag er kommet til en situation med flere grammatiske muligheder, dels at give en indsigt i hvordan grammatik forandrer sig ligesom alle andre dele af dansk sprog, fx udtale, ordenes betydning osv. For 200 år siden var det fx helt almindeligt at bøje danske verber i ental og flertal, for eksempel *jeg gik* (ental), *vi ginge* (flertal). I mellemtiden er vi holdt op med at lave denne skelnen, og dermed er der ingen tvivl om hvordan verbet skal bøjes. Men i andre tilfælde lever det gamle videre ved siden af det nye. Man kan fx både sige *en virkelig imponerende forestilling* og *en virkelig imponerende forestilling*. *Virkelig* uden *-t* er i denne sammenhæng det gamle, formen med *-t* det nye.

De 11 artikler i bogen er skrevet af forskere fra Dansk Sprognævn og fra universiteter i Danmark, Norge og Sverige.

Kabel, Lars: Journalistikkens danske historie. Samfundslitteratur. 2024. 343 s.

For første gang kortlægges journalistikkens danske historie, dens metoder og dens pionerer gennem 200 år. Bogens 32 kapitler er beretningen om journalistikkens og nyhedsformidlingens udvikling fra 1830'erne til i dag.

Kreiner, Nanna Flindt og Jonathan Ovesen: Du har ordet. En grundbog i retorik til gymnasiet. Samfundslitteratur. 2024. 165 s.

Du har ordet. En grundbog i retorik til gymnasiet er en grundbog til faget retorik på ungdomsuddannelserne. Bogen er inddelt i to dele: Første del dækker retorikfagets kernestof med både antik og moderne retorisk teori, herunder et kapitel med alternative tilgange til det faglige arbejde med argumentation. Anden del præsenterer et udvalg af retoriske temaer som klimaretorik, følelsernes retorik, krigsretorik, retorisk medborgerskab og propaganda, populisme og "bullshit".

Kristiansen, Sofie Vestergaard og Nis Vraasø: Brug ordet. En praktisk forløbsbog om taler. Dansk lærerforenings Forlag. 2024. 63 s.

Formålet med bogen *Brug ordet. En praktisk forløbsbog om taler* er at lære elever at holde tale – at give dem mulighed for at finde deres egen stemme og at bruge ordet. For at nå dette mål tager bogen udgangspunkt i mesterlæren, som retorikeren Isokrates byggede sin retorikundervisning på. Man lærer bedst at tale ved at arbejde med mesterlige eksempler, og derfor indeholder bogen en antologidel med mesterlige taler.

LexicoNordica 31. Red. af Henrik Hovmark og Terje Svardal. Nordisk Forening for Leksikografi. 2024. 264 s. Tidsskriftet publiceres både i trykt format og elektronisk på tidsskrift.dk.

LexicoNordica er et nordisk tidsskrift som udkommer en gang om året. Det indeholder videnskabelige artikler om leksikografi og anmeldelser af fagbøger indenfor feltet, ordbøger og andre leksikografiske resurser. Temaet for bindet er *Hvilket datamateriale bygger nordiske ordbøger på? Skævheder, udfordringer og løsninger*. Bindet indeholder bl.a. disse bidrag indenfor temaet: Helga Hilmisdóttir: Talspråkskorpusar som resurs för isländska ordböcker, Tarja Riitta Heinonen og Caroline Sandström: Skevheter och utmaningar i ordboksbasen för fyra enspråkiga finländska ordböcker, Anna-Kaisa Räisänen, Aili Eriksen, Thomas Brevik Kjærstad og Trond Trosterud: Kvensk revitalisering, normering og leksikografi, Kirsten Appel, Nathalie Hau Sørensen og Jonas Jensen: Jagten på hverdagssproget – brugen af tekster fra internetfora i arbejdet med *Den Danske Ordbog*, Sanni Nimb: Fra 'sandheden om sproget' til et opgør med stereotyper: ikke-korpusbaserede metoder til leksikografiske beskrivelser af kontroversielle ord.

Lønsmann, Dorte, Kamilla Kraft, Janus Mortensen og Jacob Thøgersen: Engelsk i Danmark. What's the story? Aarhus Universitetsforlag. 2024. 123 s.

Engelsk er ikke længere et fremmedsprog i Danmark. Måske kan man ligefrem sige – som forfatterne gør i denne bog – at engelsk er blevet et hverdagssprog. Og man kan spørge hvilke konsekvenser udbredelsen af engelsk skal have i skolen, på arbejdsmarkedet og i vores demokrati. Men hvor meget bruges engelsk egentlig? Er alle i Danmark gode til engelsk? Og hvad tænker folk i Danmark om engelsk? På baggrund af et forskningsprojekt på Københavns Universitet tegner *Engelsk i Danmark. What's the story?* et billede af et sprogligt landskab i forandring og inviterer til en samtale om betydningen af engelsk i Danmark nu og i fremtiden.

Mølgaard, Milla: Skriv debatindlæg, der bliver trykt. Samfundslitteratur. 2024. 145 s.

Ved hjælp af en lang række håndgribelige råd og lærerige eksempler fra det danske debatlandskab indfører *Skriv debatindlæg, der bliver trykt* dig i kunsten at skrive holdningsbårne tekster. I bogen får du inspiration og konkrete råd om alt fra hvordan du indkredser dine hovedbudskaber, til hvordan du kan skrive levende og sætte scenen med en fængende indledning. Du bliver også i stand til at pitche dine ideer og budskaber skarpt og strategisk så en debatedaktør kan se potentialet i dit indlæg.

Mål & Mæle. 45. årgang. Red. af Ditte Boeg Thomsen, Holger Juul, Simon Poulsen, Ken Farø og Thomas Olander. 2024, nr. 1-3. 32 s.

Foruden brevkassen *Sprogligheder* med spørgsmål om sprog indeholder *Mål & Mæle* artikler om sprog. Af indholdet i dette års numre kan fremhæves: Sune Gregersen: De glemte naboer. Et møde med de frisiske sprog (nr. 1), Marie Herget Christensen: "For det var mig hvis hånd hun fjernede". Sætningskløvnings- og informationsstruktur (nr. 2), Marc D.S. Volhardt: Om et vestjysk skriftsprog og dets tilblivelse (nr. 2), Tanya Karoli Christensen: Hvilken rolle spiller *du* og *jeg* i trusler? (nr. 3).

Nielsen, Bodil: Grammatik i kontekst. En vej ind i tekster. Samfundslitteratur. 2024. 184 s.

Grammatik i kontekst viser hvordan læreren kan bruge grammatik som en vej ind i tekster. Bogen har eksempler på elevtekster og tekster til de yngste, de mellemste og de ældste elever. For hver tekst er der en analyse af en række sproglige træk som læreren kan benytte i undervisningen når eleverne skal fortolke fiktive tekster, analysere brugstekster, udvikle strategier til at forstå fagtekster, have overblik over centrale begreber i emneforløb eller udvikle sproget i deres egne tekster.

Ny forskning i grammatik 31. Red. af Marie Bojsen-Møller, Torben Juel Jensen, Sune Sønderberg Mortensen, Jan Heegård Petersen, Lennart Westergaard. Dansk Sprognævn. 2024. 252 s. Tidsskriftet publiceres på tidsskrift.dk.

Ny forskning i grammatik giver læseren et indblik i den nyeste nationale forskning i grammatik. Af nummerets artikler kan nævnes: Anna Sofie Hartling: Sammenhængen mellem stærktbøjede verbers bøjningsgruppe og sandsynligheden for at opnå svag bøjning i dansk, Torben Juel Jensen og Tanya Karoli Christensen: Ledstilling i attributive ledsætninger, Oliver Rix Johannsen:

Kasus i hypotagmer. En undersøgelse af flertalspronomenene i dansk, Michael Nguyen: Var det sin eller hans kone Jens kyskede? Refleksiv reference i sætningskløvning og pseudokløvning, Peter Juul Nielsen: Det danske indirekte objekt i tre tekster fra 1500-tallet.

Nygaard, Claus: Prompt engineering. En grundbog. Samfundslitteratur. 2024. 306 s.

Prompt engineering. En grundbog er den første danske lærebog om at mestre dialogen med AI. Bogen er en guide til at navigere i og udnytte potentialet i tre førende AI-sprogmodeller: ChatGPT, Copilot og Gemini. Gennem en dybdegående introduktion til 24 effektive promptingteknikker gør bogen dig i stand til at udforme målrettede prompts som kan levere præcise, kreative og umiddelbart anvendelige resultater. Til hver af de 24 teknikker finder man masser af eksempler og praktiske øvelser så man gradvist bliver bedre til at interagere med AI.

NyS. Nydanske Sprogstudier 65. Red. af Jonas Nygaard Blom, Jan Heegård, Tina Thode Hougaard, Alexandra Kratschmer, Jessie Leigh Nielsen, Michael Nguyen, Jacob Thøgersen. Udgivet af Dansk Sprognævn. 2024. 178 s. Tidsskriftet publiceres på tidsskrift.dk.

Bind 65 er et temanummer med titlen *Sproget, mennesket og teknologien*. Det indeholder 4 artikler: Bolette Sandford Pedersen, Nathalie C. Hau Sørensen, Sussi Olsen og Sanni Nimb: Evaluering af sprogforståelsen i danske sprogmodeller – med udgangspunkt i semantiske ordbøger, Ea Lindhardt Overgaard og Ulf Dalvad Berthelsen: Kan AI reproducere fagdisciplinær stemme?, Jonas Nygaard Blom, Alexandra Holsting og Jesper Tinggaard Svendsen: På sporet af chatbottens sproglige fingeraftryk. En sproglig ophavsanalyse af tekster skrevet af danskstuderende og ChatGPT, Tina Thode Hougaard: Emojier som parasproglige resurser i skrevet onlineinteraktion.

Bind 65 indeholder også to anmeldelser, nemlig Ib Ulbæks anmeldelse af Peter Widell: *Sproget i verden. Tekstforståelsens filosofiske grundlag*, 2023, og Holger Juuls anmeldelse af Christian Becker-Christensen: *Dansk Retskrivning: Bogstav – Lyd – Bogstav. En grafemisk beskrivelse af dansk ortografi*, 2021.

NyS. Nydanske Sprogstudier 66. Red. af Kristoffer Friis Bøegh, Tina Thode Hougaard, Alexandra Regina Kratschmer, Michael Nguyen, Jessie Leigh Nielsen, Jan Heegård Petersen, Jacob Thøgersen. Udgivet af Dansk Sprognævn. 2024. 222 s. Tidsskriftet publiceres på tidsskrift.dk.

Bind 66 indeholder 6 artikler: Alice Juel Jacobsen og Gorm Larsen: Magt og anerkendelse i dialogdispositivet, Anna Steenberg Gellert, Dorthe Klint Petersen, Ina Borstrøm, Mads Poulsen og Carsten Elbro: Tidlig indsats mod ordblindhed – en effektundersøgelse med elever i 1. klasse, Katrine Rosendal Ehlers: *Sin* og *deres* med flertalsantecedenter i KorpusDK, Oliver Rix Johannsen: Invers kasusattraktion i dansk, norsk og svensk, Christophe Zerakitsky Vies og Nicolai Pharao: En høj, en lav? En stigning, et fald? En undersøgelse af ændringer i det næstvedske trykgruppemønster, Rasmus Puggaard-Rode: International og dansk praksis i notationen af lukkelyde.

Nyt fra Sprognævnet. Red. af Margrethe Heidemann Andersen, Kirsten Lindø Dolberg-Møller, Johanne Niclasen Mortensen, Michael Nguyen. Ansvarshavende redaktør: Thomas Hestbæk Andersen. Udgivet af Dansk Sprognævn. 2024, nr. 1-3, 13 s. + 15 s. + 27 s. Publiceret på dsn.dk.

Numrene indeholder et udvalg af sproglige spørgsmål til Dansk Sprognævn, bogomtaler og artikler om sproglige forhold, fx Margrethe Heidemann Andersen: *Finanskvinde, karrieremand og gerningsperson*. Om nogle nye opslagsord i *Retskrivningsordbogen* (nr. 1), Oliver Rix Johannsen: *Have* eller *være abdiceret?* (nr. 2), Marianne Rathje og Lea Elias Isen: *Sangerinde, bedemand og forperson*. Holdninger til kønnede endelser i dansk (nr. 3).

Olander, Thomas: Dansk fra nutiden til stenalderen. U Press. 2024. 132 s.

Bogen omhandler ca. 6000 års dansk sproghistorie fortalt fra nutiden og tilbage til stenalderen. Den indeholder bl.a. en beskrivelse af periodeinddelingen i det danske sprogs historie, sprogsjusk versus sprogudvikling, hvordan dansk blev dansk, og de lydudviklinger som dansk har gennemgået de seneste 500 år.

Ord & Sag 44. Aarhus Universitet. 2024. 95 s.

Ord & Sag udgives af Peter Skautrup Centret for Jysk Dialektforskning ved Aarhus Universitet. Tidsskriftet udkommer ikke længere som trykt publikation, men online på tidsskrift.dk. Nummeret indeholder videnskabelige såvel som populærvidenskabelige artikler om jysk sprog, fx Geertje Graehn og Charlotte Sandager Bilde: Tonale accenter i moderne felstedsmål, Maja D.T. Holm: Peter Skautrup Centrets spørgelister – om når jyderne ”fistrer, fister, finstrer” omkring, Inger Schoonderbeek Hansen og Mette-Marie Møller Svendsen: På godt jysk – nu udkommer vores podcastserie.

Pontoppidan, Erik Eriksen: Dansk Grammatik. Grammatica Danica.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. 2024. 626 s.

I 1668 udkom Erik Eriksen Pontoppidans *Grammatica Danica*. Værket blev skrevet på datidens internationale sprog latin, hvilket sidenhen har gjort det lettere utilgængeligt for alle andre end de få indviede. Men Sten Ebbesen har nu oversat hele værket til dansk. Udgivelsen indeholder desuden en omfattende indledning med bidrag af Sebastian Olden-Jørgensen og Jesper Høgenhaven. Her fortælles bl.a. om Pontoppidans liv og videnskabelige arbejdsmetoder ligesom værket placeres i en større kulturhistorisk kontekst. Dertil kommer et meget omfattende eksempelmateriale, og Pontoppidans *Dansk Grammatik* kan således karakteriseres som en guldgrube for dem der er interesseret i ældre dansk udtale, stavning, ordforråd, morfologi og syntaks.

Retskrivningsordbogen. 5. udgave. Udgivet af Dansk Sprognævn og Alinea. 2024. 1177 s.

Retskrivningsordbogen er den officielle danske retskrivningsordbog, som redigeres og udgives af Dansk Sprognævn. Ordbogen rummer 67.500 opslagsord og yderligere 11.500 ord i sammensætningseksempler, og dertil kommer i alt 62 paragraffer med retskrivningsregler. Denne 5. udgave af *Retskrivningsordbogen* er en revideret udgave af ordbogens 4. udgave fra 2012. Med 5. udgave er ordbogen forøget med bl.a. ca. 2.400 opslagsord, og retskrivningsreglerne er ligeledes revideret, bl.a. § 38 om adverbialt *-t*.

Revsbech, Maria og Susanne Djurhuus: Det der dansk. På tværs af niveauer. Gyldendal. 2024. 256 s.

Det der dansk. På tværs af niveauer er en grundbog til unge og voksne der har danskundervisning på niveauer svarende til Basis, G, F, E og D – fx på VUC eller FGU. Bogen giver et overblik over hele danskfaget på almen voksenuddannelse, og undervisningsforløbene tager afsæt i de forskellige niveauers faglige fællesmængde. Udover undervisningsforløbene i bogens fem danskfaglige områder rummer materialet analyseværktøjer, forfatterportrætter og knap 50 originaltekster der tilsammen repræsenterer et bredt udvalg af genrer og perioder.

Sanko, Maria Frantzen og Cathrine M.L. Høffner: AI og andre sprogteknologier i fremmedsprogsundervisningen. Akademisk Forlag. 2024. 80 s.

Hvordan kan AI støtte eleverne i fremmedsprogsundervisningen i deres sproglige udvikling på en reflekterende og motiverende måde? *AI og andre sprogteknologier i fremmedsprogsundervisningen* hjælper med at se AI som

en medspiller der både styrker og udfordrer eleverne til at blive bevidste og kompetente sprogbrugere. Bogen består af en introduktion til AI-drevne værktøjer og hvordan man kan arbejde med digital didaktik for at styrke elevernes udvikling af sprog og sproglige strategier. Desuden indeholder bogen opgaver der er inddelt i fire kategorier: 1) opgaver der ansporer til kritisk tænkning om AI og andre teknologier, 2) opgaver der træner og styrker ordforråd og ordgenkendelse, 3) opgaver der igangsætter læse-, lytte- og kommunikations-evner, og 4) opgaver der inviterer til produktion af både mundtligt og skriftligt sprog.

Schachtenhaufen, Ruben, Michael Bach Ipsen og Michael Fabrin: Dansk Udtaleordbog. Modersmål-Selskabet. 2024. 496 s.

Der er ingen normerede regler for dansk udtale, men mange holdninger til hvordan dansk skal lyde. Målet med *Dansk Udtaleordbog* er at gengive den upåfaldende normaludtale, dvs. fravær af hørbart geografisk tilhørsforhold og stigmatiserende eller forældet udtale, ved at samle op på flere årtiers udtaleforandringer. *Dansk Udtaleordbog* bruger international lydskrift (IPA) og er et brugbart værktøj når man skal lære dansk som fremmedsprog.

Sprog i Norden. Udgivet af Netværket for sprognævnene i Norden. 2024. 403 s.

Sprog i Norden er et tidsskrift der udgives af Netværket for sprognævnene i Norden. Det redigeres af sprognævnenes nordiske sekretærer samt en hovedredaktør fra Danmark og publiceres på tidsskrift.dk. Tidsskriftet består hvert år af litteraturoversigter over det forgangne års nordiske sprogvidenskabelige udgivelser og hvert andet år ligeledes af artikler på baggrund af foredrag som blev holdt under sidste års nordiske sprog møde.

I 2023 var Språkrådet i Sverige vært for det nordiske sprog møde. Konferencen Nordterm 2023 med temaet *Terminologi i samhällets tjänst* blev arrangeret i et samarbejde mellem det nordiske terminologiske netværk Nordterm og Netværket for sprognævnene i Norden, og årets nummer indeholder foruden oversigterne over ny nordisk sprog litteratur 27 artikler om terminologi. Af disse artikler kan bl.a. nævnes: Ágústa Þorbergsdóttir og Einar Freyr Sigurðsson: Nye termer i almensproget, Niina Elomaa: Terminologin i statsrådets texter, Morten Grymer-Hansen, Mathilde Sonne og Susanne Lervad: Terminologicentralens meddelelser: tekstilindustrielle termer fra midten af det 20. århundrede, Alma Hjertén Soltancharkari og Karin Hansson: Samhällstermer i centrum – en modell för myndighetssamarbete om samhällsterminologi på flera språk, Linn Karlsson og Rut Nordlund-Spiby: Ska det heta *service*stig, *servicekedja* eller *serviceväg*? Så arbetar ett expertteam kring termer på svenska i Finland,

Marja Kivilehto: Klarspråk och lättläst – hur klart är det egentligen?, Ann Hellen Langaker: Helseterminologi i eit språkpolitisk perspektiv, Tuperna Møller: Terminologiudvikling i Grønland, Henrik Nilsson og Stefano Testi: Inkörd som uthyrer? Terminologikonsultens roll och utmaningar, Marianne Aasgaard: Terminology to the rescue! Hvilke føringer den norske språkloven og språkpolitikken legger for terminologiarbeid.

Sprog & Samfund. Nyt fra Modersmål-Selskabet. 2024, nr. 1, 2, 3, 4. 19 s.

Foruden anmeldelser af sprog litteratur og omtaler og referater af sproglige arrangementer indeholder numrene kortere artikler om forskellige sproglige forhold, fx Dorte Lønsmann, Janus Mortensen og Jacob Thøgersen: Det engelske sprog i dagens Danmark – here, there and everywhere (nr. 1), Martin Lund: Den fonetiske fordring (nr. 3), Kirsten Nørgaard Nielsen: Accepten af engelsk i dansk markedsføring (nr. 4).

Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik 78. Roskilde Universitetsforlag. 2024. 72 s.

Nr. 78 er et temanummer om *Leg og spil* og indeholder bl.a. følgende bidrag: Annegrethe Ahrenkiel og Lars Holm: Børns sproglek – en upåagtet dimension af børnesprog, Bente Meyer: Dramatiseringer i sprogundervisningen – roller, leg og performance, Louise Tranekjær: Spilbaserede og ikke-spilbaserede digitale ressourcer som forskellige tilgange til situeret andetsproglæring? Tidsskriftet udkommer online på tidsskrift.dk.

Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik 79. Roskilde Universitetsforlag. 2024. 89 s.

Nr. 79 er et temanummer om *Dekolonisering af sprog- og kulturpædagogikken* og indeholder bl.a. følgende bidrag: Anna-Elisabeth Holm: Sprogtilegnelse i et dekolonialt perspektiv – voksne tilflytteres erfaring med sproglæring og sprogbrug på Færøerne, Nina Hauge Jensen: Google Translate i modtagelsesklassen – lærerholdninger og eleverfaringer. Tidsskriftet udkommer online på tidsskrift.dk.

Sprogkræsen. Nyt fra Den Danske Sprogkreds. 7. årgang, 2024, nr. 22, 23, 24. 32 s.

Numrene indeholder omtaler og referater af sproglige arrangementer, interviews med sprogpersoner, anmeldelser af sprog litteratur og sprogarrangementer samt kortere artikler om forskellige sproglige forhold, fx Lise Bostrup: Kong Frederik den X's kongeorde (nr. 22), Lise Bostrup: Udtrykker kvinder og

mænd sig forskelligt? (nr. 22), Lise Bostrup: Er det danske sprog verdens mest kønsstereotype sprog? (nr. 23).

Stengaard, Tue: Danske bandeord. Et f*cking leksikon. Books on Demand. 2024. 178 s.

Bogen er et leksikon over de danske bandeord. Her kan man fx slå op hvad *sagomeleme*, *kraftedeme* og *sgu* kommer af, og få forfatterens vurdering af hvor stærkt hvert enkelt bandeord er på en skala fra 1-5. Man kan også læse om hvilke typer af bandeord vi har i dansk, og hvorfor vi bander.

Thorsen, Emma: "Vores samtaler er rimelig wholesome nogle gange:)))". En undersøgelse af unges brug af engelsk i online interaktion på Messenger og Instagram. Københavnerstudier i tosprogethed, bind C86. Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet. 2024. 96 s.

[Dette bind](#) af Københavnerstudier er en redigeret version af et speciale fra Københavns Universitet hvori unges brug af engelsk i digitalt medierede samtaler undersøges. Undersøgelsen fokuserer på sprogbrug mellem fx venner og kærester på Instagram og i Messenger-grupper. Resultaterne peger på at engelsk stadig har høj status blandt unge og anvendes til en række relationskabende formål i daglig kommunikation. Undersøgelsen viser desuden at der er forskellige normer for brugen af engelsk på forskellige SoMe-platformer.

Finland

Agnes Kurtén

Alisaari, Jenni, Mikaela Björklund, Raisa Harju-Autti & Leena Maria Heikkola, 2024: Språkundervisningens nuläge och framtidsvisioner. Helsingfors: Tankesmedjan Magma. 180 s.

Tyngdpunkten i rapporten ligger på att erbjuda lösningsfokuserade utvecklingsförslag för språkundervisningen i Finland. Utvecklingsförslagen handlar bland annat om att utveckla en positivare, jämlikare och mer breddad flerspråkighet till exempel genom att inleda språkfostran redan i småbarnspedagogiken, att se till att lärarutbildningen blir språkligt ansvarsfullare genom att stärka de blivande lärarnas språkkunskaper under hela studietiden, samt att satsa på att utveckla aktuella och språkligt högkvalitativa läromedel i alla språk som undervisas i Finland. Rapporten kan laddas ner på Magas webbplats på [Språkundervisningens nuläge och framtidsvisioner – Magma](#).

Dahlberg, Maija, 2024: Utredning om de inhemska minoritetsspråkens statsförfattningsrättsliga ställning – särskilt innehållet i och tolkningen av 17 § 3 mom. i grundlagen. Helsingfors: Justitieministeriet. 63 s.

Syftet med utredningen är att kartlägga på vilka sätt de inhemska språkens ställning kan stärkas i lagstiftningen, och det görs genom att undersöka vad rätten att bevara och utveckla sitt eget språk och sin egen kultur innebär för olika språkgrupper, utgående från 17 § 3 mom. i grundlagen (731/1999). Dessutom granskas den nationella lagstiftningen och eventuella behov att ändra den som en helhet. I rapporten ger Dahlberg exempel på internationella konventioner som är bindande för Finland och diskuterar hur dessa konventioner berör språkliga rättigheter. Dahlberg rekommenderar en översyn av substanslagstiftningen som gäller småbarnspedagogik, utbildning och medier, till exempel i fråga om karelska och teckenspråk. Utredningen kan läsas på <http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-991-1>.

Fremer, Maria, Salli Kankaanpää, Lieselott Nordman, Joanna Rydzewska-Siemiątkowska & Riitta Suominen, 2024: Säädoskielen ymmärtäminen [Att förstå författningsspråk]. Helsingfors: Statsrådets kansli. 271 s.

Rapporten presenterar resultatet av projektet Att förstå författningsspråk. Syftet med projektet är att undersöka begripligheten hos finsk- och svensk-språkigt lagspråk, i synnerhet med fokus på vad som försvårar och vad som

underlättar läsningen av lagtexter. Det som gör lagtexter mindre begripliga är till exempel svåra termer, komplicerad satsstruktur, långa meningar och hög grad av informationstäthet i texten. Aspekter som underlättar läsningen av lagtexter är nyckelord, kortare meningar, en tanke per mening och bekanta ämnen. Rapporten utmynnar i fem rekommendationer, varav fyra gäller både finska och svenska, och en har särskilt fokus på svenskan. Rekommendationerna handlar till exempel om att göra lagspråket lättare att förstå genom att beakta begripligheten redan i lagberedningen, erbjuda mer information om hur man ska läsa lagtexter och vilka hjälpmedel det finns till hands, närma lagspråket med allmänspråket, samt särskilt beakta den svenskspråkiga versionen av lagtexten från början och öka informationen om hur den bereds. Rapporten kan läsas på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-415-6>.

Henricson, Sofie, Väinö Syrjälä, Carla Bagna & Martina Bellinzona (red.), 2024: Sociolinguistic Variation in Urban Linguistic Landscapes. Helsingfors: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 188 s.

Antologin behandlar sociolingvistisk variation i lingvistiska landskap, med fokus på fysiska urbana platser. Forskarna undersöker urbana lingvistiska landskap i olika städer i norra och södra Europa, till exempel i Helsingfors, Stockholm, Florens och Milan. Teman som tas upp är bland annat vilken typ av språkanvändning som finns i naturskyddsområden utanför Stockholm och vad detta avslöjar om platserna och människorna som besöker dem, hur social aktivism syns i olika stadsdelar i Helsingfors när det gäller anonyma affischer, fotografier, klistermärken och graffiti och hur dessa placeras ut i syfte att förändra attityder och beteenden, samt vilka språk som syns i Florens och hur invånarna uppfattar dessa språk. Antologin är till nytta för forskare, studerande, personer involverade i språkplanering och stadsutveckling samt andra intresserade. Antologin kan läsas på <https://doi.org/10.21435/sflin.24>.

Huhtamäki, Martina, Jannika Lassus & Jenny Stenberg-Sirén (red.), 2024: Folkmålsstudier 62. Helsingfors: Föreningen för nordisk filologi. 234 s.

Tidskriften Folkmålsstudier presenterar svensk och nordisk språkforskning på högsta vetenskapliga nivå och utkommer vanligtvis en gång per år. Nummer 62 innehåller fyra vetenskapliga referentgranskade artiklar: Lotta Collin skriver om förhållandet mellan standardsvenska och dialekt hos utflyttade Ekenäsbor, Carina Frondén undersöker hur målgruppen för lättlästa texter tar till sig innehållet i lättlästa texter, Sarah Wikner och Saara Haapamäkis artikel handlar om perception av klassrelaterade språkdrag och Hans Landqvist och Lena Rogström diskuterar vetenskaplig prosa från 1700-talet genom en

undersökning av Clas Bjerkanders entomologiska rön i Kungliga Vetenskapsakademiens Handlingar 1775–1795. Utöver dessa artiklar innehåller tidskriften också ett smärre bidrag och fyra *lectio praecursoria*, det vill säga skriftliga versioner av det inledande anförandet vid doktorsdisputationen. Det nya numret finns bakom en betalvägg, men blir fritt tillgängligt med ett års fördröjning: [Folkmaalsstudier \(journal.fi\)](https://folkmaalsstudier.journal.fi).

Kielikello. Helsingfors: Institutet för de inhemska språken.

Den största nyheten för den finska språkvårdstidskriften Kielikello under 2024 är att tidskriften fått en ny webbplats med ett nytt och fräscht utseende. I samband med detta ändrades också utgivningstakten för tidskriften från fyra nummer per år till en jämnare publicering med en eller ett par artiklar åt gången. Bland artiklarna från 2024 kan man till exempel läsa om hur svenskspråkiga och finskspråkiga i Finland tolkar olika hälsningsfraser och vilka hälsningsfraser de använder i olika situationer, om hur ordboken för det finska allmänspråket *Kielitoimiston sanakirja* utvecklades ur *Nykysuomen sanakirja*, samt om terminologicentralen Sanastokeskus som arbetar för att utveckla terminologi och som firade 50 år i fjol. Kielikello finns tillgänglig på adressen www.kielikello.fi.

Kolu, Jaana, Melina Bister, Elna Hänninen, Elina Ikonen, Sara Karhu & Satu Pirhonen (red.), 2024: Svenskan i Finland 20. Joensuu: Östra Finlands universitet. 220 s.

Den tjugonde sammankomsten för konferensen Svenskan i Finland ägde rum i Joensuu i maj år 2023, med temat "Gränser i språket – språket över gränser". Den här publikationen är en konferensvolym och innehåller 13 referentgranskade artiklar, som beskriver de mer än 20 presentationerna som hölls vid sammankomsten. I publikationen kan man bland annat läsa om språkrådgivning i svenska i Finland och i Sverige, om hur väl hörförståelseprovet i svenska i studentexamen motsvarar läroplanen i gymnasiet och om finskspråkigas användning av svenska i näringslivet. Publikationen kan läsas på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-5327-8>.

Kwiatkowski, Marion, 2024: Finding your place among different languages and cultures: linguistic expressions of social identity by transcultural youth in rural Finland. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Kwiatkowski undersöker hur barn till invandrare på den svenskspråkiga landsbygden i Finland konstruerar och uttrycker sin sociokulturella identitet genom språkliga praktiker. Kwiatkowski utgår från intervjuer och självinspe-

lade fokusgruppdiskussioner där talarna reflekterar över sina erfarenheter av att bli socialiserade dels i det lokala majoritetsspråket svenska och den lokala majoritetskulturen, dels i sina respektive arvskulturer och arvsspråk. Resultatet visar att barn till invandrare navigerar mellan olika kulturer och språk bland annat genom att använda sig av citat. Citaten fungerar som en språklig resurs och ger en möjlighet att positionera sig gentemot de aktörer som kommer till tals i diskussionerna. Avhandlingen kan laddas ner på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9993-5>.

Laalo, Klaus, 2024: Lapsenkielen uudissanat. Helsingfors: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 458 s.

Hurdana nyord är karaktäristiska i barns språk? Och hur förändras bildandet av nyord under barnets uppväxt? I boken besvarar Laalo dessa frågor genom att presentera en noggrann sammanställning av nyorden hos två barn. Sammanställningen består av inspelningar och dagboksanteckningar, och jämförs med tidigare publicerade data. Nyorden utreds både gällande betydelse och kontext. Inspelningarna möjliggör en djupgående analys eftersom de åskådliggör de sammanhang då barnen första gången hör vuxna säga specifika ord och avledningar – och de sammanhang då barnen själva börjar använda dem.

Lakka, Leea, 2024: Takarivin tekstikäytänteet. Helsingfors: Helsingfors universitet. 303 s.

Avhandlingen är en tvärvetenskaplig undersökning av textpraktiker hos niondeklassare. Analysen fokuserar på nio elever som oftast väljer att sitta vid skolbänkarna längst bak i ett klassrum. Analysen tar dels fasta på elevernas beteenden i förhållande till texter i undervisningen, dels kopplas sociala faktorer såsom plats och kön till studien. Resultatet visar att de här eleverna bildar en egen grupp i klassrummet, och att de inom gruppen kontrollerar och begränsar varandras engagemang i texter. Inom gruppen bildas en gemenskap och solidaritet, som kan användas som en resurs speciellt av de elever som kämpar med läsning och skrivning. Avhandlingen kan läsas på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9671-2>.

Markelin, Lia, 2024: Språkambassadörerna r.f. – en utvärderande analys och framåtspaning. Helsingfors: Tankesmedjan Magma. 84 s.

Rapporten är en utvärdering av Språkambassadörerna rf:s verksamhet. Under perioden 2018–2024 har Språkambassadörerna genomfört över 2 400 besök i finsk- och svenskspråkiga skolor, med målet att med hjälp av personliga berättelser öka motivationen att lära sig språk och belysa fördelarna med att

kunna det andra nationalspråket. Verksamheten har fått positiv respons, både av lärarna som engagerat språkambassadörer och av språkambassadörerna själva. En tredjedel av eleverna uppger att besöket ökat deras intresse för det andra nationalspråket. Verksamhetens utmaningar gäller aktivering av eleverna och anpassning av innehållet till olika ålders- och kunskapsnivåer. Inför framtiden rekommenderas ett fortsatt fokus på utbildning av ambassadörer och ökat material för att underlätta deras arbete. Rapporten kan laddas ner på [Utvärdering av Språkambassadörerna: lärare uppskattar verksamheten – Magma](#).

Mäkilä, Mari, 2024: Syntactic Complexity in L2 Swedish: The Effects of Language Proficiency, Mode of Production, and Individual Variation. Åbo: Åbo universitet. 248 s.

Avhandlingen handlar om syntaktisk komplexitet i inläraresvenska. I fokus står effekten av språkfärdighetsnivå, modalitet och individuell variation. Materialet består av muntlig och skriftlig språkproduktion av finskspråkiga universitetsstudenter. Resultaten visar bland annat att det inte finns statistiskt signifikanta korrelationer mellan syntaktisk komplexitet och korrekthet, och att skillnaden i syntaktisk komplexitet mellan färdighetsnivåer är tydligare i muntlig produktion än i skriftlig produktion. Avhandlingen kan läsas på <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9948-4>.

Niemi, Laura, 2024: Työelämän tyhjänpuhujat — Jargonin kupla ja miten se puhkaistaan. Helsingfors: SKS Kirjat. 168 s.

Boken problematiserar användningen av fackslang eller yrkesjargong på arbetsplatser. Teman som tas upp är till exempel hur yrkesjargongen hänger ihop med digitaliseringen och med engelskans inflytande i arbetslivet. Boken är indelad i tre delar, där den första går genom yrkesjargongens olika drag och delområden, den andra identifierar vem som använder yrkesjargong och i vilka miljöer, och den tredje delen presenterar praktiska åtgärder med vilka man kan förebygga yrkesjargong. Boken inkluderar intervjuer med språkvetare, jurister, präster, psykoterapeuter med flera.

Nurmikari, Helena, 2024: Korjausilmaukset affektin ilmaistamisen keinoja Twitter-vuorovaikutuksessa. Helsingfors: Helsingfors universitet.

I avhandlingen undersöker Nurmikari skriftlig interaktion på det sociala mediet Twitter (nuvarande X). Fokus ligger på uttryck som i talad interaktion används i syfte att inleda reparationssekvenser som relaterar till ens eget eller någon annans yttrande. Följande uttryck granskas: *eiku* 'nej jag menar', *anteeks(i) mitä* 'ursäktat vad', och *mitä(h)*, *tä(h)* och *bä(h)* som alla betyder 'vad?'.

Resultaten visar att reparationsuttrycken har affektiva funktioner i interaktionerna på Twitter. Den här tolkningen baseras dels på de sekventiella positionerna i ett meddelande, dels på hur de interagerande hanterar det meddelande där reparationsuttrycket används. Avhandlingen visar att den affektiva användningen av reparationsuttryck i interaktionen på Twitter är konventionaliserad. Avhandlingen kan laddas ner på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-84-0385-2>.

Onikki-Rantajääskö, Tiina, 2024: Suomi osallisuuden kielenä: Selvitys suomen kielen tilasta Suomessa 2020-luvun puolimaissa. [Finska som delaktighetens språk: Utredning av finska språkets tillstånd i Finland i mitten av 2020-talet.] Helsingfors: Justitieministeriet. 232 s.

Rapporten granskar finskans ställning i dagens Finland, utmaningar och språkpolitiska mål. Utredningen bygger på intervjuer och svar på webbenkäter. Slutsatsen är att finska språkets ställning är bra, även om en växande användning av engelska särskilt vid högskolor skapar tryck för att använda mer engelska också på andra områden i samhället. Rapporten utmynnar i fem rekommendationer, däribland att det ska inrättas ett elektroniskt uppföljningssystem för service på finska och att man bör ägna uppmärksamhet åt kvaliteten på språket i digitala tjänster genom att utnyttja klarspråk. Det föreslås också att en stödmodell för finska skapas för flerspråkiga arbetsplatser. Rapporten har en svensk sammanfattning och kan läsas på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-141-0>.

Sandelin, Minna, 2024: Subjekt, indefinitet och adverbial: Textstruktur och syntax i äldre fornsvenska. Åbo: Åbo universitet.

Avhandlingen handlar om förhållandet mellan textstruktur och syntax i äldre fornsvenska. Sandelin undersöker textstrukturens betydelse för ledföljdsvariation, särskilt med fokus på subjekt, rums- och tidsadverbial och indefinitet. Forskningsmaterialet består främst av lagtexter, särskilt Upplandslagen från 1296, men även av religiös prosa och poesi. Resultatet visar att organiseringen av satsstrukturer i äldre fornsvenska i högre grad utgår från informationsstrukturens behov, medan modern svenska snarare följer syntaktiska regler och satsled. Avhandlingen kan läsas på <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9560-8>.

Sarhema, Maria, 2024: Jonnet ei muista ja urpot ei tajua sentraalisantroja: Etunimien appellatiivistuminen suomen kielessä. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Avhandlingen behandlar det lingvistiska fenomenet som gör att egennamn får appellativ betydelse i det finska språket. Sarhema analyserar varför vis-

sa namn får appellativ betydelse och i vilka kontexter appellativen används. Exempel på sådana uttryck är *urpo* 'dum' från namnet *Urpo* och *Jonnet ei muistaa* 'unga personer minns inte' från namnet *Jonne*. Studierna visar att det oftast är vanliga och typiska finska förnamn som får appellativ betydelse, och att processen främst beror på namnens fonologiska struktur och metaforer, metonymier och associationer som kopplas till namnen. Avhandlingen kan laddas ner på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9693-4>.

Språkbruk. Helsingfors: Institutet för de inhemska språken.

Den webbaserade tidskriften Språkbruk har publicerat totalt 18 artiklar, 7 reportage och 6 opinionstexter under 2024. Bland artiklarna kan man till exempel läsa om hur namnsdagskalendern har utvecklats i Finland jämfört med Sverige, om färdigställandet av den isländsk-finska webbordboken och om hur arbetet med Natotermnologi går till. Bland opinionstexterna kan man också bekanta sig med konstnärliga synvinklar på språket, till exempel reflektioner kring relationen mellan ord och målning och hur modersmålet hos kompositörer kan påverka instrumentalmusik. Språkbruk finns tillgänglig på adressen www.sprakbruk.fi.

Suomen kielen seura (red.), 2024: Sananjalka. Suomen kielen seuran vuosikirja 66. Åbo: Suomen kielen seura. 248 s.

Sananjalka 66, Suomen kielen seuras årsbok, innehåller nio artiklar, tre översikter och tre recensioner. Bland artiklarna kan man till exempel bekanta sig med en granskning av finska sjukhusapoteks allmänna anvisningar om läkemedelsvård och läkemedelssäkerhet, om namn på stadsdelar och gatunamn i Viborg under åren 1913, 1935 och 2024, samt om vem som är sverigefinsk och om hur forskare och minoritetens andra generation definierar begreppet. Boken kan läsas på [Vol 66 Nro 1 \(2024\): Sananjalka | Sananjalka](#).

Suurpalo, Marja, Terhi Meriläinen & Risto Härkönen, 2024: Äänitreeni: opas parempaan puheääneen. Jyväskylä: Tuuma. 188 s.

Har du alltid grubblat över hur din röst produceras och hur du bäst tar hand om rösten? I boken Äänitreeni: opas parempaan puheääneen kan du läsa om hur rösten uppstår och hur du upprätthåller hälsosamma röstvanor. Boken erbjuder råd och ett stort antal praktiska övningar utgående från olika fokus, till exempel hållning, andning, uttal och artikulation. Övningarna illustreras och förklaras på ett lättbegripligt sätt, och läsaren får också en motivering till varför övningarna över huvud taget är nyttiga och hur de hjälper en. Boken erbjuder

även en möjlighet att föra dagbok över övningarna och hur det känns att tala i olika situationer.

Sylvin, Jenny, 2024: Svenskan vid Helsingfors universitet: Språkpolicy, attityder och realiteter. Helsingfors: Helsingfors universitet. 232 s.

I avhandlingen undersöker Sylvin hur Helsingfors universitets språkpolicy tillämpas och hur väl universitetet lyckas nå sina mål beträffande tvåspråkigheten. Analysmaterialet består av lagparagrafer och universitetets egna styrdokument, samt intervjuer med beslutsfattare vid universitetet, studenter, lärare och administrativ personal. Resultaten visar att universitetet till viss mån lyckas leva upp till språkpolicens mål, men att somliga aspekter fungerar bristfälligt. Till exempel upplever de svenskspråkiga studenterna att de har för få och för svaga språkliga förebilder och att de inte vet om de blir rättvist bedömda när de skriver tentamina och uppsatser på svenska. Sylvin noterar också att det finns ett glapp mellan policy och praxis, vilket tar sig uttryck i att svenskan nedprioriteras på grund av att engelskan uppfattas som viktigare och mer användbar än svenskan. Avhandlingen kan läsas på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-84-0097-4>.

Takala, Tuija, 2024: Selkoviestintä asiakastyössä. Helsingfors: Edita. 127 s.

Boken ger en grundläggande förståelse för lättläst och annan tillgänglig kommunikation och hur man använder tillgänglig kommunikation i arbete med klienter. Boken är indelad i tydliga avsnitt och informerar bland annat om målgrupperna för lätt språk, hur man skriver lättläst och hur man sammanställer olika material på lätt språk. Ett avsnitt behandlar också lagar och rekommendationer i förhållande till lätt språk. Boken riktar sig till studerande, lärare och handledare, och erbjuder tydliga instruktioner och övningar.

Talonen, Eero, 2024: Muntlig kommunikativ svenska i den grundläggande utbildningen: En longitudinell studie om elevernas språkutveckling i och deras attityder till studier i B1-svenska i årskurserna 7–9. Uleåborg: Uleåborgs universitet. 326 s.

Avhandlingen behandlar utvecklingen av elevers muntliga kommunikativa språkfärdigheter och deras attityder till svenskstudier i årskurserna 7–9. Undersökningsmaterialet består av elev- och lärarenkäter, ordtester, elevintervjuer och bildbeskrivnings- och högläsningssuppgifter. Resultaten visar att elevernas attityder till svenskstudierna är positiva i årskurs 7, men blir negativare i årskurs 9. Gällande könsskillnader visar studien att flickornas attityder genomgående

är positivare än pojkarnas. Avhandlingen åskådliggör också att det finns ett glapp mellan inlärningsmålen för B1-svenska i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 och elevernas verkliga språkfärdigheter. Avhandlingen kan läsas på <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202404112669>.

Vertainen, Tuija, 2024: Sabotöörin siluetti — Ranskalaisperäisten sanojen selityksiä. Helsingfors: SKS Kirjat. 191 s.

Boken behandlar betydelsen och ursprunget hos franska lånord i finskan. Genom korta essäer skildrar Vertainen de fenomen, människor, böcker och föremål som har påverkat uppkomsten av franska ord. Några exempel på franska lånord i finskan är *avec*, *gurmee*, *luutnantti* och *uniikki*. Boken erbjuder läsaren intressanta reflektioner och stundvis överraskande insikter om bekanta ord.

Vitikka, Elina, 2024: Yleistajuistaminen rajatyönä: Moniäänisyys ja vuorovaikutus tutkijalähtöisessä tiedeviestinnässä. Helsingfors: Helsingfors universitet.

I avhandlingen undersöker Vitikka interaktion i populärvetenskapliga texter genom att studera hur relationen mellan skribent och läsare konstrueras och hur vetenskapliga data presenteras och urskiljs från annan information. Genom diskursanalys granskar Vitikka fyra lingvistiska medel som utmärker populärvetenskapliga texter: hyperlänkar, användning av första person, negativa satser och presenterad diskurs. Slutsatserna är att relationen mellan skribent och läsare oftast är hierarkisk och betonar gränsen mellan vetenskap och icke-vetenskap. På det här sättet guidar och instruerar skribenten läsaren och försöker övertyga läsaren att hålla med skribenten. Den hierarkiska relationen kan dock tonas ner och gränsen kan göras suddig, med hjälp av olika lingvistiska resurser som konstruerar dialog. Analysen visar också hur polariserad offentlig diskurs återspeglas i populärvetenskapliga texter och hur motsatta synpunkter avvisas och behandlas med ironi. Avhandlingen kan läsas på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9755-9>.

Willson, Kendra (red.), 2024: Runes in Finland. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, och Appell Förlag i Stockholm. 264 s.

Antologin behandlar runtraditionen i Finland och ger en översikt över vilka runinskrifter som har hittats på olika platser och vid olika tidsperioder i Finland. Forskarna utgår från ett arkeologiskt perspektiv och jämför runinskrifterna med andra liknande runinskrifter som hittats på olika ställen i Norden, samt presenterar teorier om vem som kan ha ristat runorna. Runstenar och

runinskrifter som tas upp är till exempel den kända runstenen från Hitis, en silverbrosch från S:t Michel, de omtalade runstenarna i Vörå och runinskrifter på vardagliga föremål i Åbo. Runorna och runinskrifterna undersöks mångsidigt och diskuteras utifrån språkliga, kulturella, politiska och religiösa perspektiv. Artiklarna innehåller illustrerande bilder och kartor som exempel. Antologin kan läsas på SLS webbplats på [Runes in Finland - SLS](#).

Öörni, Eeva, 2024: Selkeä kieli, toimivat teksti: Opas asiakastekstien käytettävyyteen. Helsingfors: Helsingin seudun kauppakamari. 248 s.

Skriver du texter som riktar sig till kunder? Studerar du kommunikation eller arbetar du som kommunikatör? Funderar du på klarspråk i samband med arbete med digitala tjänsters användarupplevelse och tillgänglighet? Den här boken är en detaljerad guide för hur man skriver klarspråk i dagens digitaliserade servicesamhälle. Boken tar fasta på textens form och utseende, logik och begriplighet samt ton och stil. Instruktionerna utgår från ISO-standardens principer för klarspråk och hjälper skribenten att följa standarden. Varje kapitel och avsnitt innehåller ett flertal exempel och modeller med grundliga förklaringar.

Grønland

Helle Hammeken-Holm

Denbæk, Judithe, 2024: Oqaasilerinermi taaguutiniq sungiusaatit, 2: Oqaasileriffik (red.): Oqaasileriffimmit nutaarsiassat nr. 2, s. 1-4 Taggit piginnittorsiuqeqanngitsaq.

Tidsskriftindlæg om ikke-possessive endelser om grammatiske kasus beskrivelse af oblique kasus. <https://oqaasileriffik.gl/wp-content/uploads/2024/07/OQAASILERIFFIMMIT-nr.-2-juuli-2024.pdf>.

Departement for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke. 2023: Det grønlandske pressenævns årsberetning for 2021-2025. https://naalakkersuisut.gl/Nyheder/2021/09/1409_pressenaevn?sc_lang=da.

Departement for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, 2024: Naalakkersuisuts Uddannelsesplan 2024. Hovedspor 5: Tværgående initiativer af strukturel karakter, herunder 5.2. Sprog, s. 14. https://naalakkersuisut.gl/Publikationer?types=&subjects=27cd2f58-3e45-4ba7-8641-388c98045035%7C3c3a-2d8e-69f2-49d9-90ee-6d93fdd51fde%7C72aa0111-f924-43a3-ab75-9c9bb43fb548%7Cf5aeb01-fcd9-403a-9e56-1d6956397a1c&page=1&dates=2024&sc_lang=da.

Departement for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, 2024: Uddannelsesstrategi 2024-2030. De fem strategiske hovedspor, herunder 5.5.2 Sprog, s. 75-77. https://naalakkersuisut.gl/Publikationer?types=&subjects=27cd2f58-3e45-4ba7-8641-388c98045035%7C3c3a-2d8e-69f2-49d9-90ee-6d93fdd51fde%7C72aa0111-f924-43a3-ab75-9c9bb43fb548%7Cf5aeb01-fcd9-403a-9e56-1d6956397a1c&page=1&dates=2024&sc_lang=da.

Hammeken-Holm, Helle, 2024: Taaguusersuuserinermi periaatsit, 4: Oqaasileriffik (red.): Oqaasileriffimmit nutaarsiassat nr. 4, s. 6-7.

Tidsskriftindlæg om procedure for hvorledes der arbejdes med fagtermer. <https://oqaasileriffik.gl/2024/12/31/oqaasileriffimmit-nr-4-%C2%B7-decembari-2024/>.

Jeremiassen, Minik, 2024: Aarrusaq, 2: Oqaasileriffik (red.): *Oqaasileriffimmit nutaarsiassat* nr. 2, s. 11-12.

Tidsskriftindlæg om morfofonologisk analyse af aarrusaq. <https://oqaasileriffik.gl/wp-content/uploads/2024/07/OQAASILERIFFIMMIT-nr.-2-juuli-2024.pdf>.

Jeremiassen, Minik, 2024: Oqaaseq maleqqiarnaqaaq pillugu Oqaasileriffimmut saaffiginnissut, 1: Oqaasileriffik (red.): *Oqaasileriffimmit nutaarsiassat* nr. 1, s. 1n.

Tidsskriftindlæg om en henvendelse af ordet "maleqqiarnaqaaq" og dens forklaring. <https://oqaasileriffik.gl/wp-content/uploads/2024/03/OQAASILERIFFIMMIT-nr.-1-marsi-2024-poorskisiorluarisi.pdf>.

Jeremiassen, Minik, 2024: Oqaasitoqqat: Torrajaaq aamma torrajaavoq, 3: Oqaasileriffik (red.): *Oqaasileriffimmit nutaarsiassat* nr. 3, s. 1-5.

Tidsskriftindlæg om arkaiskord af torrajaaq og torrajaavoq analyseret fra forskellige ordbøger fra ældre og nyere dato samt forskellige tidsskrifter. <https://oqaasileriffik.gl/wp-content/uploads/2024/10/OQAASILERIFFIMMIT-nr.-3-septembari-2024.pdf>.

Jeremiassen, Minik, 2024: Oqaatsit allanngutsiartarnerat, 4: Oqaasileriffik (red.): *Oqaasileriffimmit nutaarsiassat* nr. 4, s. 1-5.

Tidsskriftindlæg om sprog der ændres i brøkvis, hvor der bliver vist nogle eksempler på morfemændringer. <https://oqaasileriffik.gl/2024/12/31/oqaasileriffimmit-nr-4-%C2%B7-decembari-2024/>.

Kristiansen, Linda Lyberth, 2024: The Implementation of Indigenous Languages in Higher Education. Specialeafhandling i afdelingen for Institut for Kultur, Sprog og Historie fra Ilisimatusarfik.

The Use of Indigenous Languages in Academia: A Comparative Study of Sámi Allaskuvla- Sámi University of Applied Sciences and Ilisimatusarfik – University of Greenland [specialeafhandling-linda-kristiansen.pdf](#).

Molich, Liv, 2024: Kompendium til grønlandsk 3. Bogudgivelse via BoD. Learning Greenlandic.

Møller, Tuperna, 2024: Inatsisilerinerimi taaguutini ineriartortitsineq – Killiffik, 2: Oqaasileriffik (red.): *Oqaasileriffimmit nutaarsiassat* nr. 2, s. 7n-8.

Tidsskriftindlæg om status vedr. indsamling og udvikling af juridiske termer. <https://oqaasileriffik.gl/2024/07/03/oqaasileriffimmit-nr-2-%C2%B7-juuli-2024/>.

Olsen, Sikkersøq, 2024: Oqaasilerineq – ulluinnarni taaguusersuuserineq, 3: Oqaasileriffik (red.): *Oqaasileriffimmit nutaarsiassat* nr. 3, s. 14n-16.

Tidsskriftindlæg om den daglige fremgangsmåde i terminologiarbejde. <https://oqaasileriffik.gl/wp-content/uploads/2024/10/OQAASILERIFFIMMIT-nr.-3-septembari-2024.pdf>.

Svendsen, Thue, 2024: Undervisning i fokus med motivation – dansk for andetsprog. Bacheloropgave i afdeling for Institut for læring fra Ilisimatusarfik. Hvilke former for motivation kan læreren arbejde med i dansk fag i 6. klasse i skolen i Grønland. <https://da.uni.gl/media/ltqijwbc/bachelor-projekt-dansk-thue-svendsen-4sd.pdf>.

Island

Ágústa Þorbergsdóttir

Brynja Stefánsdóttir og Viðar Hrafn Steingrímsson. Jæja – Íslenska fyrir byrjendur 2. [Islandsk for begyndere]. Iðnú. 2024. 76 s.

Indholdet i bogen er på niveau A1-A2 i henhold til den europæiske referenceramme for sprog. Der lægges vægt på ordforråd og taleøvelser om emner, der er relevante for unge mennesker.

Ellert Jóhannsson og Jóhannes B. Sigtryggsson (red.): Orð og tunga Nr. 26 [‘Ord og sprog’. Tidsskrift udgivet af Árni Magnússon-instituttet for islandske studier.] 2024. 213 s. Tidskriftet publiceres på <https://ordogtungu.arnastofnun.is/index.php/ord-og-tunga/issue/view/26/20>.

Af bindets indhold kan nævnes disse peerreviewede artikler: Ingunn Hreinberg Indriðadóttir og Þórhallur Eypórsson: „Að slepptu tjillinu“. Sjálfstæður forsetningarliður með lýsingarhætti [Om PAC (Prepositional Absolute Construction) i islandsk], Veturliði Óskarsson og Þorsteinn G. Indriðason: Að *snarbatna*, *steingleyma* og *dauðleiðast*. [En samtidig og historisk undersøgelse af forstærkende præfikser med verber i islandsk] Margrét Jónsdóttir, Veturliði Óskarsson og Þorsteinn G. Indriðason: *-an-* á undan viðskeytinu *-legur* í íslensku. [Anvendelsen af *-an-* før suffikset *-legur* i islandsk: Et forsøg på fortolkning] og Sigurður R. Helgason: Óðinn á Íslandi í ljósi mannanafna og örnefna. [Óðins tilstedeværelse på Island i lyset af personnavne og stednavne].

Hæftet indeholder desuden disse bidrag: Svavar Sigmundsson: Hvað er burn í burnirót? [Hvad betyder orddelen burn i ordet burnirót?] Aðalsteinn Hákonarson: Opinber stafrænn örnefnagrunnur: skráning og hnitsetning örnefna og örnefnastýring. [Officiel digital stednavns database: registrering af stednavne og styring af stednavnesystemet] Aðalsteinn Hákonarson: *Skjólborg* og *Skjaldborg* – Högni og Högn – *Sundhnúksgígar* eða *Sundhnúkagígar*. [En artikel om variationer i formerne af valgte stednavne] Þórdís Úlfarsdóttir og Halldóra Jónsdóttir: Íslensk-pólsk veforðabók. [Islandsk-polsk webordbog] og Ásta Svavarsdóttir: Ritmálssafn Orðabókar Háskólans. Samtíð og saga [Det leksikografiske instituts skriftsprogarkiv. Nutid og historie].

Íslenskt mál og almenn málfræði. Nr. 45 [‘Islandsk sprog og generel lingvistik’. Tidsskrift udgivet af den islandske lingvistikforening]. Red. Ásta Svavarsdóttir, Einar Freyr Sigurðsson og Þórhallur Eypórsson. 2023 [2024]. 248 s.

Dette nummer indeholder tre peerreviewede artikler. Einar Freyr Sigurðsson og Jim Wood: *Maður*, fornöfn og hrappar [artiklen omhandler pronominaler anvendelser af ordet *maður* på islandsk], Jóhannes B. Sigtryggsson: Rasmus Rask og íslensk stafsetning [Rasmus Rask og islandsk retskrivning] og Yuki Minamisawa: Case government of the Icelandic preposition *án* [Kasusstyring af den islandske præposition *án*].

Jóhannes B. Sigtryggsson. Íslensk tunga [‘Det islandske sprog’]. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. Reykjavík. I: *Heimur í orðum*, s. 100-119. **The Icelandic language**. I: *World in Words – A Manuscript Exhibition in Edda*. 2024. s. 100-119.

En ny håndskriftudstilling blev åbnet i november 2024 i Edda i Reykjavík. Et udstillingskatalog udkom på samme tidspunkt både på islandsk og engelsk. Et kapitel i kataloget, *Íslensk tunga/The Icelandic language* handler om islandsk sprog, dens historie, purismen og sprogsituationen nu.

Jón Símon Markússon: Íslenska og færeyska: Hugræn greining á beygingarþróun. [Islandsk og færøsk: En brugertilpasset kognitiv analyse af morfologisk udvikling.]. 2024. Doktorafhandling. <https://opinvisindi.is/handle/20.500.11815/4955>.

I doktorafhandlingen *Íslenska og færeyska: Hugræn greining á beygingarþróun* undersøges morfologiske ændringer i islandsk og færøsk med en kognitiv tilgang baseret på brugen, med fokus på bøjningsændringer og produktivitet.

Heiðrún Ólöf Jónsdóttir. Einmitt! Lærum íslensku 1a., Miðstöð menntunar og skólaþjónustu. 2024. 72 s.

Einmitt! Lærum íslensku 1a [Netop! Lær islandsk! 1a] er en undervisningsbog, som er den første af to bøger til første færdighedsniveau i islandsk som andetsprog. Bogen er primært beregnet til brug på ungdomsskoletrinet, men kan også anvendes på mellemskoletrinet. Undervisningsmaterialet består af en lærebog, en opgavebog og lytteøvelser, samt en lydbog og undervisningsvejledninger online.

Katrín Axelsdóttir: „Eigum við að ræða það eitthvað?“. Mál og málsnið á Næturvaktinni. [Sprog og sproglige registre i den islandske komediserie Næturvaktin] I: *Skírnir*, 198. 2024. s. 239-265.

I artiklen stilles spørgsmålet, om den store variation i sprogbrug og leg med sproget i komediserien Næturvaktin [‘Nattevagten’] bidrager til dens store popularitet.

Mannamál (mannamal.is)

Online tidsskriftet *Mannamál* ['Menneskesprog'] udgives af islandskafdelingen ved Árni Magnússon-instituttet. Artiklerne omhandler det islandske sprog, for eksempel sprogforskning, sprogundervisning, sprogteknologi og sprogpolitik vedrørende islandsk.

Formålet med Mannamál er at gøre akademisk forskning om islandsk bedre tilgængelig.

Tidsskriftet rummer en bred vifte af artikler, blandt andet om årets ord 2024 (*Hraunkæling* ('lavaafkøling'), se: <https://mannamal.is/ord-arsins-2024-hraunkaeling/>).

Málfregnir 34. Islandsk Sprognævns tidsskrift. 2024. 18 s.

I dette nummer af *Málfregnir* publiceres foredrag fra et seminar afholdt i anledning af Islandsk sprognævns 60-års jubilæum. Derudover publiceres Islandsk sprognævns strategiplan for 2024-2027 samt en erklæring om den nordiske sprogpolitik. Endelig indeholder hæftet en artikel af Helga Hilmiðóttir om samarbejdet mellem de nordiske sprognævn. Tidsskriftet er tilgængeligt på Islandsks Sprognævns hjemmeside: <https://islenskan.is/wp-content/uploads/2024/11/Malfregnir-indesign-2024-34.pdf>.

Menningar- og viðskiptaráðuneytið ['Kultur- og Handelsministeriet']: Mál með vexti: aðgerðir og verkefni í þágu íslenskrar tungu. 2024, 69 s.

En handlingsplan for det islandske sprog til 2026. Planen definerer regeringens prioriterede indsatsområder for det islandske sprog med udgangspunkt i en revideret sprogpolitik fra Islandsk sprognævn. Handlingsplanen er tilgængelig på [https://www.stjornarradid.is/library/04-Raduneytin/Menningar--og-vidskiptaraduneytid/240626%20Menningarraduneytid%20Mal%20med%20vexti%20A4%20VEFUR%20\(1\).pdf](https://www.stjornarradid.is/library/04-Raduneytin/Menningar--og-vidskiptaraduneytid/240626%20Menningarraduneytid%20Mal%20med%20vexti%20A4%20VEFUR%20(1).pdf).

Norge

Gunnbild Wiggen

Eek, Marianne, 2024: Andrespråkslæring, språkhjelpere og sosial rettferdighet. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

UNESCOs bærekraftsmål for utdanning vektlegger menneskers rett til en utdanning som er inkluderende og rettferdig, og som bidrar til å sette mennesker i stand til å bli aktive samfunnsborgere. Andrespråksundervisning for voksne kan ses i lys av denne globale målsettingen, og her rettes oppmerksomheten mot nettopp dette området av utdanning.

For voksne flyktninger med liten skolebakgrunn kan det være en krevende affære å lære et andrespråk, og særlig hvis man samtidig skal lære å lese og skrive for første gang. I boka utforskes betydningen av flerspråklige assistenter eller språkhjelpere i andrespråksundervisning for voksne nyankomne som har hatt begrensede muligheter til utdanning tidligere. Intervjuer med voksne nyankomne, lærere og språkhjelpere samt observasjon av klasseromsundervisning er utgangspunktet for å diskutere deltakernes investering i andrespråket, i tillegg til prosesser av marginalisering og myndiggjøring som kan knyttes til andrespråkslæringen. Teoretiske innganger er kritisk pedagogikk, flerspråklighetsteori, sosiokulturell læringsteori og Bonny Nortons teorier om språklæring, identitet og investering.

Boka henvender seg til forskere på feltene andrespråkslæring og flerspråklighet, lærere som jobber med andrespråksundervisning for unge og voksne, og beslutningstakere på utdanningsfeltet.

Fretheim, Thorstein, 2024: Kontekstualisering. Studier i norsk talespråkpragmatikk og talespråkgrammatikk. Oslo: Novus.

Forståelsen av talespråklige ytringer blir mulig ved at vi som språkbrukere tar hensyn til noen samvirkende lingvistiske verktøy som gjør det enkelt å tilpasse semantikken i ytringen til en eksisterende kontekst, men denne boka legger særlig vekt på at disse virkemidlene også bidrar til å skape en mental kontekst som adressaten må ta hensyn til i sin pragmatiske bearbeidelse av ytringer. Intonasjon og modalpartikler kontekstualiserer ved å samvirke med syntaktisk struktur slik at det blir mulig å trekke de slutningene om produsentens budskap som gjør en ytring relevant for adressaten. Det blir vist hvordan østnorsk intonasjonsstruktur samspiller med syntaks og modalpartikler for å sikre en tolkning hos mottakeren som samsvarer på best mulig vis med

produsentens intensjon. Intonasjonsstrukturen i en talt ytring bestemmer vår oppfatning av hvordan ny og kjent informasjon er fordelt i ytringer, den gir føringer for våre slutninger om produsentens personlige holdning til det kognitive innholdet, og den forteller noe om hva slags talehandling som utføres. Og intonasjon gjør dette på måter som er ukjente for de fleste språkinteresserte nordmenn. Studiet av norsk talespråk på våre universitet og høyskoler lider under at undervisere i morsmålet mangler kunnskap om intonasjonsmønstrenes form og funksjon. Forfatteren søker å bote på denne mangelen.

Målgruppa er vid, men lingvistisk basiskunnskap vil være en fordel.

Greek, Marit & Kari Mari Jonsmoen, 2024: The Norwegian Way. Norsk for internasjonale studenter og ansatte i høyere utdanning. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

The Norwegian Way er en lærebok i norsk for internasjonale studenter og vitenskapelig ansatte på begynnernivå. Den har gradvis, rask progresjon på A1- og A2-nivå, og eksempler på mer avansert språk i den siste delen. I de første kapitlene brukes engelsk som støttespråk.

Innholdet gir innblikk i norsk språk og kultur. Tema, vokabular og oppgaver er tilpasset akademikere som skal fungere i sosiale og faglige situasjoner i Norge. Leserne får dessuten møte mange spennende reisemål rundt i landet, som særlig tilreisende studenter ofte er opptatt av.

Boka legger stor vekt på muntlig språk. Tekstene inneholder mange dialoger med tilknyttede lytte- og taleøvelser, og boka har svært mange bilder som man kan snakke om.

Haugli, Hanne, 2024: Språklig oppmerksom undervisning. Oslo: Fagbokforlaget.

Elevene i dagens skole representerer et stort mangfold kulturelt, språklig og sosialt, og elevgruppa i en klasse kan ha svært ulike forutsetninger i møte med skolens fagspråk og tekster. Det krever en undervisning med et tydeligere språklig fokus. LK20 understreker språkets betydning som verktøy for læring, og at lærere i alle fag trenger å rette oppmerksomhet mot fagspesifikke uttrykksmåter og sjangre.

Denne boka skal bidra til å gi lærere og lærerstudenter teoretisk og praktisk innsikt i språklig oppmerksom undervisning. Den inneholder et bredt spekter av undervisningseksempler og lærerrefleksjoner og gir innblikk i hvordan lærere planlegger og gjennomfører undervisning der elevene arbeider godt og grundig med både fagkunnskap og fagspråk. Eksempelene er hentet fra kombinasjonsklasse for ungdommer, videregående opplæring for voksne og

norskopplæring for voksne innvandrere og er dermed knyttet til tre ulike læreplaner (LK20, FOV, Norsk for voksne).

Boka retter seg mot lærerstudenter (grunnskole, lektor, PPU) og lærere i tekstrike fag som norsk, engelsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk og historie, og den vil også være viktig for lærerutdannere som har ansvaret for at framtidens lærere er godt forberedt på å undervise i et språklig mangfoldig klasserom.

Håberg, Liv Ingrid Aske, Gudrun Kløve Juuhl, Stig Jarle Helset & Endre Brunstad (red.), 2024: I skriftkulturens grenseland – tidleg literacy i barnehage, fritid og skule. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

I dette sjette nummeret av skriftserien *Skriftkultur* rettar vi søkjelyset på eitt av skriftkulturens grenseland – nærare bestemt perioden der barn i alderen 0–8 år utviklar språk og vert innlemma i skriftkulturen og tekstsamfunnet.

Barn byrjar den formelle opplæringa i lesing, skriving og skriftspråk når dei byrjar på skulen, og då vert dei offisielt opptekne som aspirantar i skriftkulturen. Likevel er skulestart berre ei av mange hendingar i prosessen der barn vert deltakarar i skriftkulturen og tekstsamfunnet. Innlemminga i det skriftlege skjer, i tillegg til i skulen, både i barnehagen, heime og elles på fritida. Vi kan altså snakke om eit stort grenseland til skriftkulturen som omfattar den tida i livet og dei aktivitetane barn held på med før dei til fulle meistarar skriftspråket. Dette grenselandet vert ofte omtala som tidleg eller emergent literacy og er kjenneteikna av aukande språkleg kompetanse både med omsyn til verbalt språk og skriftspråk.

I dette temanummeret kan du lese om korleis barn både vert innlemma og tek seg inn i tekstkulturen og skriftsamfunnet gjennom naturfaglege samtalar i barnehagen, songstunder, fagbiletboklesing, undrande samtalar om bokstavar, rolleleik, forteljingsskriving ved bruk av ressursar frå både populærkultur og skulekontekst, funksjonell skriveopplæring i skulen og eigeninitiert tekstproduksjon på fritida. Eit fellestrekk ved studiane er at barna som opptrer, anten dei er to, fem eller ti år gamle, aktivt utforskar og tileignar seg kunnskap om språk, tekstar og i siste instans, verda.

Johannessen, Ole-Jørgen (red.), 2024: Ivar Utne og personnavna. Oslo: Novus.

Navneforsker Ivar Utne fylte 70 år i 2024. I den forbindelse har venner av Ivar tatt initiativet til å gi ut venneskiftet *Ivar Utne og personnavna. Venne-skrift til Ivar Utne på 70-årsdagen 22. februar 2024*. Artiklene i boka reflekterer Ivars faglige interesseområder. Bidragsyterne er venner og kollegaer.

Kjelaas, Irmelin & Kristin Fagerheim, 2024 [2. utg.]: Integrert språk- og fagopplæring for nyankomne andrespråkselever. Oslo: Universitetsforlaget.

Nyankomne andrespråkselever står overfor en stor læringsoppgave: De skal tilegne seg det norske språket samtidig som de skal fortsette sin faglige utvikling – på norsk. Dette krever at de får en tilpasset opplæring både i språk og fag, at språk- og fagopplæringen ses i sammenheng, og at opplæringen er ressursorientert og tar utgangspunkt i elevenes erfaringer, kunnskaper og flerspråklige kompetanse.

Denne boka gir en teoretisk og didaktisk innføring i hvordan en slik helhetlig og integrert opplæring kan planlegges, organiseres og gjennomføres. Forfatterne presenterer det sosiokulturelle teorigrunnlaget for slik opplæring, før de tar for seg det didaktiske arbeidet med ordforråd, muntlighet, lesing og skriving.

Opplæring for nyankomne minoritetsspråklige elever er i fokus i boka. Den er også nyttig lesning for alle lærerstuderenter og lærere som kommer til å få, eller har andrespråkselever i sitt klasserom.

2. utgave er oppdatert i tråd med opplæringsloven av 2024.

Maal og Minne. Vol. 116, nr. 1 og 2. (2024; utgitt hhv. 25.6.2024 og 20.11.2024). Oslo: Novus.

Maal og Minne er Bymålslagets tidsskrift (se <https://www.bymalslaget.no/>). Tidsskriftet ble grunnlagt i 1909 og har til formål å bringe bidrag til belysning av bl.a. norsk språk og norske språkminner av enhver art, middelalderlitteratur, norske stedsnavn og folkeminner. Bidrag til tidsskriftet blir vurdert av redaktørene og av uavhengige konsulenter (referees). *Maal og Minne* kommer ut med to hefter i året og trykker artikler og anmeldelser på norsk, svensk, dansk, engelsk og tysk.

Publisert på: <https://ojs.novus.no/index.php/MOM/issue/archive> (lest 27.1.2025).

Namn og Nemne. Vol. 41. (2024; utgitt 19.12.2024). Oslo: Novus.

Namn og Nemne, tidsskrift for norsk namnegransking, blir gjeve ut ein gong i året av Norsk namnelag. I *Namn og Nemne* vert det publisert namneartiklar av ulikt slag, både vitskaplege artiklar og artiklar av meir populærvitskapleg karakter. Her er artiklar om einskilde namneklassar, namnetolkingar, namngjeving, normering av namn, namneteoretiske spørsmål, etymologiske problemstillingar, busetjingshistorie og namn, namn og kulturhistorie osb. I tidsskriftet finst det også namnefaglege diskusjonar og kommentarar til aktuelle namnespørsmål. Kvart hefte har òg meldingar av viktig norsk og nordisk namnelit-

teratur. Med jamne mellomrom kjem tidsskriftet med register over namn og namnelekkar som har vore omtala i tidlegare hefte, og hefta kan såleis nyttast til oppslag o.l.

Publisert på: <https://ojs.novus.no/index.php/NON> (lest 27.1.2025).

Norsk lingvistisk tidsskrift. Vol. 42, nr. 1 og 2. (2024; utgitt hhv. 3.9.2024 og 20.12.2024). Oslo: Novus.

Norsk Lingvistisk Tidsskrift (NLT) er et forum for norsk språkvitenskap og bringer lingvistiske artikler og bidrag på norsk innenfor alle grener av og områder i språkvitenskapen, også felt som faghistorie og lingvistikkrelatert vitenskapsteori. *NLT* er et fagfelleverdurdert tidsskrift og utgis med støtte fra Norges forskningsråd.

Publisert på: <https://ojs.novus.no/index.php/NLT/issue/archive> (lest 27.1.2025).

Sakprosa. Vol. 16, nr. 1–4. (2024). Oslo: Universitetet i Oslo.

Tidsskriftet *Sakprosa* er et nordisk akademisk forum for forskning og debatt om sakprosa og kan betraktes som en videreføring av årbøkene fra prosjektene Norsk Sakprosa (1994–1998, redigert av Egil Børre Johnsen), heftene fra Svensk sakprosa (1996–2003) og skriftserien til Prosjektmiljøet Norsk sakprosa (2000–2003). Tidsskriftet tar imot bidrag fra alle forskere og studenter, uansett fagbakgrunn, som ønsker å utforske det mangfoldige sakprosauniverset.

Publisert på: <https://journals.uio.no/sakprosa/issue/archive> (lest 27.1.2025).

Schmidt, Tom, 2024: Stadnamn i Øystre Slidre. Oslo: Novus.

Stadnamn i Øystre Slidre er eit leksikon over dei mest kjende – og ein god del mindre kjende namn i denne vakre bygda. Namna er henta frå kart, frå eldre og yngre skriftlege kjelder, men framfor alt frå eige tilfang samla inn mellom 1985 og 1988 og supplert i 2003 og 2004. Namnetolkingane byggjer på eldre, tradisjonell uttale, eit stort tilfang eldre skriftformer, opplysningar frå lokalkjende heimelsfolk og på namnevitskapleg og lokallhistorisk litteratur.

Skjelbred, Dagrun, 2024: Norskfagets historie i allmueskolen, folkeskolen og grunnskolen 1739–2020. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Denne boka gir en introduksjon til norskfagets historie i den obligatoriske skolen fra den første allmueskolen i 1739 til dagens grunnskole. Målet er å gi dagens og framtidens lærere kunnskaper om fortidas norskfag for å underbygge deres identitet som norsklærere og gi dem et ståsted for å videreutvikle faget. Boka er særlig aktuell for studenter som skal bli norsklærere, men også for alle andre som er interessert i norskfagets historie.

Hva er egentlig norskfaget? Fagets innhold og funksjoner har endret seg i takt med utviklingen i skolen og samfunnet, og forfatteren beskriver endringene både i skolen og i lærerutdanningen. Kildene er blant annet styringsdokumenter, læremidler og faglige debatter i samtida.

Språkrådet, 2024: Språknytt.

<https://sprakradet.no/om-sprakradet/nyhetsbrev-og-publikasjoner/sprakradets-nyhetsbrev-spraknytt/>.

Språkrådet, 2024: Så klart – språk på jobben.

<https://sprakradet.no/om-sprakradet/nyhetsbrev-og-publikasjoner/sprakradets-nyhetsbrev-sa-klart/>.

Stykket, Eva Beate, Ingvil Brügger Budal, Bernt Ø. Thorvaldsen & Urd Vindenes (red.), 2024: Språkhistoriske muligheter i skole og utdanning. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Denne boka utforsker ulike sider ved språkhistoriedidaktikk og tar opp spørsmål rundt hva, hvordan og hvorfor vi bør undervise i språkhistoriske tema gjennom hele utdanningsløpet. Forfatterne tar for seg språkhistoriske tema i læreplanen samt hvordan noen lærere tolker læreplanen på dette området, og hvordan slike tema blir framstilt i enkelte lærebøker. I tillegg gir forfatterne eksempler på både metodikk og konkrete språkhistoriske tema som kan være starten på en større diskusjon rundt hvilke språkhistoriske muligheter som fins i skole og utdanning.

Språkhistoriske muligheter i skole og utdanning er relevant for norsklærere i grunnskole og videregående skole, studenter og forskere, og for alle som interesserer seg for språkhistoriske tema generelt og språkhistoriedidaktikk spesielt.

Universitetet i Oslo, 2024: Language Technology Group. [Engelskspråklige artikler; blant disse tre om norske språkteknologiske forhold.]

Publisert på: <https://www.mn.uio.no/ifi/english/research/groups/ltg/publications/> (lest 27.1.2025).

Veum, Aslaug & Gunhild Kvåle (red.), 2024: Det tekstkritiske klasserommet. Funn og erfaringer fra forskningsprosjektet CritLit. Oslo: Universitetsforlaget.

Hvordan kan lærere arbeide for å ruste elever til å bli kritiske lesere og tekstprodusenter?

Forskningsprosjektet *Critical Literacy in a Digital and Global Textual World* (CritLit) har hatt som mål å utvikle ny kunnskap om arbeid med kritisk literacy i norskfaget på ungdomstrinnet. Forskere har samarbeidet med seks ungdomsskoler over en periode på to år, og i denne boka presenteres funn og erfaringer fra dette prosjektet.

Boka består av tre deler. I første del presenteres prosjektets teoretiske plattform og forskningsposisjon samt forskningsdesign og metode. Den andre delen, som er den mest omfattende, består av et knippe delstudier av kritisk tekstarbeid i klasserommet basert på klasseromsutprøvinger som ble gjennomført ved ungdomsskolene som deltok. Forfatterne utforsker ulike muligheter og utfordringer ved kritisk tekstarbeid i klasserommet, særlig knyttet til multimodale og digitale hverdagstekster. I bokas siste del løftes hovedresultater fra prosjektet fram, med særlig vekt på et stillas for undervisning i kritisk tekstarbeid kalt CritLit-modellen, som prosjektet har utviklet. Erfaringer fra prosjektet blir også satt inn i en internasjonal kontekst, med blikk mot mulige utfordringer som kan oppstå i framtidas globale og digitale mediesamfunn.

Boka kan være av interesse for forskere, lærerutdannere og lærerstudenter samt skoleledere og lærere i skolen.

Sápmi

Mika Saijets

Litteraturudgivelser i 2024 på flere samiske sprog fra Finland, Norge og Sverige, samt udgivelser om samiske sprog på finsk, norsk, svensk, engelsk eller et andet sprog

Åarjelsaemien | Sørsamisk | South Saami

Torkelsson, Vanja, Karin Rensberg Ripa, Christine Hofbauer, Annika Kärnland, Anders Odeldahl, Joakim Vasiliadis (2024), *Eeremes saemiesticth 2*

Nettressursen boka Eeremes saemiesticth 2 følger kapitlene 1–7. Davvi Girji forlag, Kárášjohka/Karasjok. 215 sider. [https://shop.davvi.no/product/attributtesearch.html?filter_groups\[8\]=978-82-329-0222-4](https://shop.davvi.no/product/attributtesearch.html?filter_groups[8]=978-82-329-0222-4) ISBN: 978-82-329-0222-4

Nettressursen inneholder, lydfiler til bokas lytteoppgaver, repetisjonsoppgaver, grammatikkoppgaver, vokabularoppgaver, lydfiler til bokas tekster (kapittel 8).

Ubmejesámien | Umesamisk | Ume Saami

Rehnfjell, Sophia, 2024: *Viehkieth muv!* Innbunden bok. Eget forlag. 28 sider.

Långt in i fjällvärlden, bortom alla vägar och mobiltäckning trivs syskonen Almmie och Enok allra bäst. Det är juli månad och dags att märka renkalvarna. Syskonen Almmie och Enok är nu tillbaka i deras vår- och sommarviste Ältsvattnet. Medan Enok är på kalvmärkning försvinner Almmie! Var är hon? "Hjälp mig! Viehkieth muv!" är skriven med parallelltext på umesamiska och svenska. Sophia Rehnfjell jobbar som lärare, språk- och kulturarbetare och har sedan barnsben följt renens vandring längs Vindelälven. När hon själv fick barn bestämde hon sig för att återta sitt språk. "Hjälp mig!/ Viehkieth muv!" speglar liksom hennes första bok "Rädda mig!/ Gájuoh muv!" samiska barns vardag och utspelar sig i Vindelfjällens naturreservat där författaren själv bor under delar av året.

ASTIN, Divvun, Giellatekno, 2024: Borealium - ræjdo unnep gielajda Nuorttarijkajn.

Borealium tjoahkki gájkka giellateknologijalasj ræjdojt ja viehkkenævojt avta sadjáj. Dánna gávna duollatjállemdárkástusájt, grammatihkkadárkástusájt, báhkogirijjt, boallobievdijt jnv. Ienemus ræjdo li návká, ja li dagádum rabás gálldokávdájn. Gávnnuži vargga divna sámegielajda, suomagiellaj, nuorttagermána - ja allegermána gielajda ja kalaallisut giellaj / Borealium samler alle språkteknologiske verktøy og hjelpemidler for små, nordiske språk på ett sted. Her finner du stavekontroller, grammatikk kontroller, ord-bøker, tastatur og mer på flere samiske språk, nord- og vestgermanske språk, inkl. engelsk og kalaallisut. Det aller meste er gratis, og utvikla med åpen kildekode.

Ajer, Hanna Danbolt, 2024: Variasjåvnnå báhkogárggán – dárogiela vájkkudibme jali gielalasj valjesvuohta?

Artihkal le oasse suv dáktårgráda bargos, jages 2023. Sahtediedalasj áiggetjála Bårjås 2024, Báhkko almmudahka, Árran julevsáme guovdásj, Ájluokta/ Drag. Biele 6-17. Julevsámegiela báhkogárges la álu ietjáláhkáj dárogiela báhkogárges, valla muhttijn julevsámegielaga huoman adni sæmmi báhkogárggáv gå dárogielan. Gå sæmmilágásj báhkogárges la anon julevsámegielan gå dárogielan, le gus dat boados dárogiela vájkkudimes / Variasjon i ordstilling – påvirkning fra norsk eller språklig rikdom? Artikkel i Populærvitenskapelig tidskrift Bårjås 2024, Side 6-17. Kort sammendrag på norsk, side 73-74: Utforsker variasjonen i ordstilling på lulesamisk, der både pre- og postposisjoner brukes. Studien viser at denne variasjonen ikke nødvendigvis skyldes påvirkning fra norsk, men representerer en språklig rikdom med røtter i et felles urspråk fra flere tusen år tilbake.

Pedersen, Rachel-Iren Østnes-Lillehaug, 2024: Giella 3: julevsámegiella nubbenigiellan, Låhkåmgirje. Låhkåmgirje, nubbenigiellan 3:át klássaj. Solum Bokvennen AS, Oslo. 97 biele.

Oahpponævvo *Giella* le ávdđánahtedum fáhkaj julevsámegiella nuppát gielagijda. Girjen li bágo árggabiejve birra ietjasa lahkabirrasijs, nav vaj oahppe álgo rájes galggi ávos sámástit. Tjuorggasa: Ulrika Tapio Blind. / Lesebok, andrespråk for 3. klasse. 97 sider. Læremiddelet *Giella* er for å utvikle språkkompetanse i faget lulesamisk andre språk. I boken handler det om egne

hverdag og nærområde, slik at elevene skal ha glede av å snakke samisk fra første stund.

Pedersen, Rachel-Iren Østnes-Lillehaug, 2024: Giella 3: julevsámegiella nubbenigiellan, Barggogirje. Barggogirje, nubbenigiellan 3:át klássaj. Solum Bokvennen AS, Oslo. 77 bieles.

Barggogirje tjuovvu láhkåmgirjev nuppát gielagijda girjjerájdun *Giella 1 muv*. Girjen li bágo árggabiejve birra ietjasa lahkabirrasijs, mejt oahppe galggi hárijidallat ja tjállat. Tjuorggasa: Ulrika Tapio Blind. / Arbeidsbok, andrespråk for 3. klasse. 77 sider. Arbeidsboken viser til leseboken i andre språk og en del av serien *Giella 1 muv*. I boken er det ord og tekster om egne hverdag og nærområde som elevene skal øve og skrive på. Illustrasjoner av Ulrika Tapio Blind. Illustrasjoner av Ulrika Tapio Blind.

Pedersen, Rachel-Iren Østnes-Lillehaug, 2024: Giella 4: julevsámegiella nubbenigiellan, Láhkåmgirje. Láhkåmgirje, nubbenigiellan 4:át klássaj. Solum Bokvennen AS, Oslo. 91 bieles.

Oahpponævvo *Giella* le ávddánahtedum fáhkaj julevsámegiella nuppát gielagijda. Girjen li bágo árggabiejve birra ietjasa lahkabirrasijs, nav vaj oahppe álgo rájes galggi ávos sámástit. Tjuorggasa: Ulrika Tapio Blind. / Lesebok, andrespråk for 4. klasse. 91 sider. Læremiddelet *Giella* er for å utvikle språkkompetanse i faget lulesamisk andre språk. I boken handler det om egne hverdag og nærområde, slik at elevene skal ha glede av å snakke samisk fra første stund. Illustrasjoner av Ulrika Tapio Blind.

Pedersen, Rachel-Iren Østnes-Lillehaug, 2024: Giella 4: julevsámegiella nubbenigiellan, Barggogirje. Barggogirje, nubbenigiellan 4:át klássaj. Solum Bokvennen AS, Oslo. 71 bieles.

Oahpponævvo *Giella* le ávddánahtedum fáhkaj julevsámegiella nuppát gielagijda. Girjen li bágo árggabiejve birra ietjasa lahkabirrasijs, nav vaj oahppe álgo rájes galggi ávos sámástit. Tjuorggasa: Ulrika Tapio Blind. / Arbeidsbok, andrespråk for 4. klasse. 71 sider. Læremiddelet *Giella* er for å utvikle språkkompetanse i faget lulesamisk andre språk. I boken handler det om egne hverdag og nærområde, slik at elevene skal ha glede av å snakke samisk fra første stund. Illustrasjoner av Ulrika Tapio Blind.

Partapuoli, Káre-Elle ja Máret Rávná Anti Sara, 2024: Šuvva 2, Sáme-giella vuosttášgiellan nuoraidceahkkái. Oahppit galget máhttit geavahit giela ja gulahallat iešguđet oktavuodáin, sihke čálalaččat ja njálmmálaččat. Davvi Girji, Kárášjohka/Karasjok. Siiddut: 382.

Šuvva-oahpponeavvoráidu čuovvu oahppoplána ML20S bajitoasi ja sámegiela vuosttášgiellan gealbomihhtomeriid. Oahpponeavvoráiddus lea girji, digitála girji ja neahttaresursa. Šuvva 2 oahpponeavvus leat teavsttat ja bargobihtát mat ovddidit čiekŋalis-oahppama ja fágaraštideaddji fáttáid. Maiddái oahppoplána vuodđogálggat ja guovddášelemeanttat stivrejit oahpponeavvu sisdoalu.

Pasanen, Annika, 2024, Sámi Allaskuvla: “Dás šaddá deháleamos jahki du eallimis.” Sáme-giella oahppan rávisolbmuid intensiivvalaš giel-laskuvlema bokte.

Diedut 2/2024, Annika Pasanen (doaimm.) *Sámi sosiolingvistibka áigeguovdilis gažaldagat*, s. 96-128. <https://hdl.handle.net/11250/3173924>.

Dán dutkamuša fáddán leat olbmot, geat leat rávesolmmožin oahpahallan sáme-giela. Mun lean vudjon anárašgiela, davvisáme-giela ja nuortalašgiela intensiivvalaš, ovttá lohkanjagi guhkkosaš skuvlejumiide Anáris Sámi oahpahusguovddášis. Ulbmilin lea leamaš dutkat, makkár duogážiin ja makkár motiivvaiguin olbmot studeregohtet sáme-giela ja -kultuvrra ja makkarat leat sin vásáhusat intensiivvalaš oahppo-jagi birra. Dutkamušas geavahuvvo kvantitatiivvalaš materiála, man lean háhkan neahttagažadeami bokte dain, geat leat studeren sáme-giela dihto áigo- daga siste, ja kvalitatiivvalaš jearahallanmateriála, man lean čohkken intensiivaskuvlejumiid oahpaheddjiid ja ovddeš studenttaid gaskkas. Jearahallanmateriálas lean gidden fuomášumi erenomážit dasa, mo sáme-giela aktiivvalaš, njálmmálaš geavaheapmi álgá skuvlenjagi áigge ja mo studenttat leat vásihan eatnigielagiid doaladumiid giellaoahpahalliid hárrái.

Rasmus, Sierge, 2024: Sosiolingvisttalaš duogášfaktoriid korrelašuvdna vearbasojahusa innovatiiva hámiid dohkkeheapmái.

Diedut 2/2024, Annika Pasanen (doaimm.) *Sámi sosiolingvistibka áigeguovdilis gažaldagat*, s. 39-70. <https://hdl.handle.net/11250/3173924>.

Dán artihkkalis guorahalan davvisáme-giela bárrastávvalvearbbaid sojahansuffivssaid golmma analogalaš hámi dohkkehahttivuodá. Dutkojuvvon hámit leat duoppalkonditionála, mas lea sihke bárrastávval- ja kontrakšuvdnavearbbaid konditionáladovddaldat -š- dahje -l- ja bárahisstávvalvearbbaid

dovddaldat -ivčč-, preseansasojahangehčosa geavaheapmi preterihtas ja imperatiivasojaheapmi. Sámegiela vearbasojahusa analogiijaide lea giddejuv- von fuomášupmi a'rat dutkamušain, main dutkančuožáhahkan lea leamašan mánáid ja nuoraid giella, muhto dat ii leat ovdal guorahallon dárkilabbot. Dán dutkamuša ulbmilin lea čielggadit man bures sámegiela geavaheaddjit dohk- kehit daid ja leago dain potentiála rievdadit giela.

Rasmus, Sini, 2024: Doahpagastimin olbmuid geat sámástišgohtet rávi- solmmožin.

Diedut 2/2024, Annika Pasanen (doaimm.) *Sámi sosiolingvistihka áigeguovdi- lis gažaldagat*, s. 71-95. <https://hdl.handle.net/11250/3173924>.

Giellaservošiid sosiolingvisttalaš dutkamiin lea dávjá dárbu kategoriseret iešguđetlágan hálliid. Dán artihkkala guovddážis lea doahpagastin, makkár fágaterminologijja heive geavahit sámi sosiolingvistihka suorggis, go galgá čil- get albmanusaid mat gusket dasa go olbmot giella- ealáskahttima oktavuodas ohppet sámástit. Lean iežan nákkosgirjedutkamušas dutkamin rávisolbmuid, geat leat oahpahallamin iežaset máttuid giela ja geavahan doahpaga sámi ođđahállit. Dan konteavsttas lea šaddan dát artihkal, mas suokkardalan mak- kár doahpagiid heive geavahit govvidit dákkár albmanusa. Go dutkit definere- jit olbmuid sin giellamáhtu dahje -duogáža mielde, de doahpagiid ektui ferte leat kritihkalaš ja vihkkeallat doahpagiid heivvolašvuoda. Oainnán erenomáš dárbbu ságastallat doahpagiid eamiálbmot geahččanguovllus ja vihkke- dallat daid geavaheami ehtalaš beliid. Materiálavuodđun dán artihk- kalii leat ovddit sosiolingvisttalaš dutkamušat, main gieđahallojuvvojit ođđahállivuhtii guoske- vaš terminologijja ja albmanusat sihke Eurohpa unnitlogugielaid konteavsttas ja mo dat lea heivehuvvon Sámi sosiolingvistihka dutkansuorggis.

Sara, Magreta, 2024: Gielalaš jorggáldagat guovtti sápmelačča gielalaš biografiijain.

Diedut 2/2024 Annika Pasanen (doaimm.) *Sámi sosiolingvistihka áigeguovdilis gažaldagat*, s. 12-38. <https://hdl.handle.net/11250/3173924>.

Dát artihkal guorahallá guovtti sámegielat olbmo giellaválljejumiid ja giel- lageavaheami ja fáktoriid, mat leat váikkuhan daidda. Dutka- muša ulbmil- in lea gávnnahit informánttaid sámegiela seailuma dáfus deháleamos gielalaš jorggáldagaid. Gielalaš jorggáldat lea eallimis dakkár dāhpāhus, man maŋnel giellageavaheapmi rievdá, dābālaččat juogo lassána dehe unnu, ovdameark- ka dihte ođđa bargui álgin, máná oažžun dege fārren. Artihkkala várás lean jearahallan guokte olbmo, geat leaba bajásšaddan Lismmá gilis ja oahppan mánnávuodas sámegiela. Soai leaba dál birrasiid 50-jahkásačča: nubbi orru

sámeiguovllu olggobealde ja nubbi sámeiguovllus. Sudno gielalaš biografiijaid guovddáš fáttáid ovdanbuvttán jearahallannarratiivvaid bokte ja narratiivvaid analyseren tematiserema vugiin. Dutkamuša analysa čájeha, ahte informánttaid sámeigiela deháleamos gielalaš jorggáldagat leat badjedásis nohkan sámeigiela lohkan ja skuvlii vuolgin logahaga maŋŋel. Dutkanbohtosat deattuhit skuvlaoahpahusa dehálašvuoda áitatvuloš gielaide seailuma ektui.

Triumf, Brita Grethe ja Tone Østby, 2024: Gággi 4.

Gággi lea sámeigiella nubbingiellan, sámeigiella 2 oahpponeavvuráidu mánáidskuvlii. 80 siidut.

Davvi Girjji, Karášjohka. Sámeigiella nubbingiellan fágii lea sierra resursasiidu ráhkaduvvon: <https://sajus.davvi.no>. Gággi 4 lea njealljái oahppogirji oahpponeavvoraiddus. Dat gokčá ovtta Gággi 3:žiin sámeigiella nubbingiellan ML20:s gelbbolašvuoda mihttomeriid maŋŋá 4. jahkeceahki. Gággi 4:žis lea oahppogirji gullevaš bargogirjiin. Bargogirjiis leat mánggalágan hárbhusat oahppogirji lohkanteavsttaide ja giellaohppui mat ovddidit oahppanhálu, lohkan gelbbolašvuoda/-máhtu ja njálmmálaš gulahallama. / Gággi er et læreverk for samisk som andrespråk, samisk 2 for barnetrinnet (80 sider). Det er utarbeidet egen ressurside for dette faget: <https://sajus.davvi.no>. Gággi 4 er den fjerde komponenten i verket. Komponenten sammen med Gággi 3 dekker kompetansemålene etter 4. trinn i KL20s Samisk 2. Gággi 4 har en elevbok med tilhørende arbeidsbok.

Triumf, Brita Grethe ja Tone Østby, 2024: Gággi 4 Bargogirji.

Gággi 4 lea njealljái oahppogirji oahpponeavvoraiddus. 80 siidut.

Davvi Girjji, Karášjohka. Dat gokčá ovtta Gággi 3:in sámeigiella nubbingiellan ML20:s gelbbolašvuoda mihttomeriid maŋŋá 4. jahkeceahki. Bargogirjiis lea hárbhusat Gággi 4 oahppogirji fáttáide (80 siidut). / Gággi 4 Arbeidsbok, for faget samisk som 2. språk, samisk 2 og 3. Følger LK20. / Gággi 4 arbeidsbok, er den fjerde komponenten i lærebokserien. Komponenten sammen med Gággi 3 dekker kompetansemålene etter 4. trinn i KL20s Samisk 2. I arbeidsboken finnes det mange varierte øvelser til lesetekstene og språkopplæring som fremmer lærelyst, leseferdigheter/-ferdigheter og muntlig kommunikasjon. Denne arbeidsboka består av ulike øvelser til temaene i Gággi 4 elevbok (80 sider).

Gaup, Inger Anne 2024: Somá sámástit: Sámeigiella nuppigiella didaktihkkarávagirji joatkkaskuvlla ja alitoahpahusa várás.

Dá lea sámeigiella nuppigiella didaktihkkarávagirji mas čilgejuvvo mo njálmmálašgielain sáhtá bargat. ČállidLágádus. 195 siiddu.

Girji addá oppalašgova sámegiela álgodási giellaoahpahussii. Das leat giel-laoahppanteoriiat, evttohusat fáttáide, čilgehusat ráhkkanan- ja čađahanoassái ja mo sáhtta bargat giela ovdánemiin. Leat čohkkejuvvon ollu doaimmat mo hárjehallat ja somás vugiin oahppat sámastit. Girji galgá leat veahkkin vuost-
tažettiin sámegieloahpaheddjiide geat oahpahit sámegiela nuoraide ja rávisol-
bmuide.

Anarâškielâ | Enaresamisk | Inari Saami

Kerokoski, Iida & Petteri Kyrö, 2024: Čääli! Kreatiivlâš čäällim oppâkir- je pajetääsi já luvâttuv várás.

Čääli! on luovan kirjoittamisen inarinsaamen oppikirja on tarkoitettu yläasteen ja lukion luovan kirjoittamisen oppikirjaksi ja avuksi kirjoittamiseen. Sämitigge, Aanaar. 127 s.

Kirjassa on opetustekstejä ja harjoituksia, jotka auttavat kirjoittajaa löytämään kirjoitusaiheita, editoimaan omaa tekstiään ja tulemaan aina paremmaksi kir-
joittajaksi / Čääli! lii kreatiivlâš čäällim oppâkirje pajetääsi já luvâttuv várás. Kirje hárjuttâsah iŝedeh tuu kavnâđ čäällimfáádáid, editistid jiejâd teevstâid já šoddâđ ain pyereeb čällen. Kirje lii čáállám já tuáijám Iida Kerokoski, kuuvijđ lii ráhtám Petteri Kyrö.

Länsman, Oona & Minna Lampinen & Nora Bäck, 2024: Kei 2 Kolle- mecci: Anarâškielâ viereskiellân, oppâkirje.

Sämitigge, Aanaar. KEI 2 Kollemecci on alakoulun inarinsaamen vieraan ki-
elen 2. luokan oppikirja. Oppikirjaan kuuluvat harjoituskirjat KEI 2 Kollemecci
pargokirje čoochân ja KEI 2 Kollemecci pargokirje kiidân. KEI 2 Kollemecci
lii vyeliškoovlâ anarâškielâ viereskielâ 2. luoka oppâkirje. Oppâkiirjân kuleh
hárjuttâskirjeh KEI 2 Kollemecci pargokirje čoochân já KEI 2 Kollemecci par-
gokirje kiidân.

Länsman, Oona & Minna Lampinen & Nora Bäck, 2024: Kei 2 Kolle- mecci: Anarâškielâ viereskiellân, hárjuttâskirje čoochân.

Sämitigge, Aanaar. KEI 2 Kollemecci on alakoulun inarinsaamenkielise-
en KEI 2 Kollemecci -kirjaan liittyvä harjoituskirja. Kirjan tehtävien avulla
harjoitellaan oppikirjan kappaleisiin 1–9 liittyviä opetussisältöjä. KEI 2 Kol-
lemecci lii vyeliškoovlâ anarâškielâ 2. luoka hárjuttâskirje. Kirje hárjuttâsah
láá uáivildum oppâkirje čohčâuási pitái 1–9 máttááttâssiskáldâsâi hárjuttâl-
lâm várás.

Länsman, Oona & Minna Lampinen & Nora Bäck, 2024: Kei 2 Kollemecci: Anarâškielâ viereskiellân, härjuttâskirje kiidân.

Sämitigge, Aanaar. KEI 2 Kollemecci on alakoulun inarinsaamenkieliseen KEI 2 Kollemecci -kirjaan liittyvä harjoituskirja. Kirjan tehtävien avulla harjoittelaan oppikirjan kappaleisiin 10–18 liittyviä opetussisältöjä. KEI 2 Kollemecci lii vyeliškoovlá anarâškielâ 2. luoka härjuttâskirje. Kirje härjuttâsah láá uáivildum oppâkirje kiddâuási (pitáh 10–18) máttááttâssiskáldâsâi härjuttállâm várás.

Nikula, Kaisu, 2024: Anarâšah já anarâš kulttuur eellimvyeimi: Čielgiittâs sâmmilij tuotâvuotâ- já sovâdâttâmkomission.

Staatâräädi almostitmeh 2024:51. 119 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-514-6>.

Anarâšah láá Suomâ sâmmilâš aalmugjuávkku, kiäin lii jieijâs kielâ sehe jieijâs ärbivuáválâš kulttuur. Anarâšah láá ärbivuáválâvt aassâm tááláá Suomâ staatâ vijdoduvâst já tärkkilubbooht Aanaarjäävri pírrâsist. Sij láá lamâš kuávlus vuosmuuh tietum ässeeh. Aalmugjuávkku lii lamâš ucce, já ton kielâ já kulttuur láá lamâš eromâš lappumuhke vyelni. Čielgiittâs čuákkee oohân kirjálâšvuodâ já eres kâldei iššijn piädgui leijee tiäđu anarâšâi historjást já ärbivuáválâš kulttuurist. Čielgiittâs loopâst analysistojeh anarâš kulttuurân já ton eellimvuáimán vaigutteijee tábáhtumeh. Anarâšâi kuávlun puáttâm syemmiliih, eres sâmijuávhuh sehe staatâ instituutioh láá vaiguttâm negatiivlâvt nuuvt juávhuh iäláttâssáid ko ovdâmerkkân kielâ sajattâhân. Nube tááhuust 1990-lovvoost anarâšâi algâttâm revitalisaatiopargo lii kááijum anarâškielâ, já anarâšah láá hietâm sâmikulttuur almos oovdânpaijaanmist. Čielgiittâsâst puátá oovdân, mooid teemaid sâmmilij tuotâvuotâ- já sovâdâttâmkomissio puávtáččij anarâšâi puotâ kiddid tärkkilub huámmásume. Siämmást tot kárttee anarâššáid lahtojeijee máhđulijd lasetutkâmušâi teemaid. Čielgiittâs addel anarâššáid já eres lohheid čielgâ ibárdâs aalmug historjást já ton eromâš etnisâšvuodâst.

Schreck, Jasmina, 2024: ”Ko jyelgih lává aaibâs tobdottemeh”: Ij-olmoošsubjektij semantliih jiešvuodah anarâškielâ duaalcelkkuin. Masteroppgave. University of Oulu. 89 s. <https://oulurepo.oulu.fi/handle/10024/49535>.

Taat tutkâmuš kuáská veerbâi kyevtilovo ađai duaal kevttimân čallum anarâškielâst. Taan fáádâst lii čallum tuáistáázân viehâ uccáá, veikká tot kuáská jyehipiäiválii kielâkevttimân. Vuolgâsaje taan tutkâmušân lii lamaš Oulu ol-lâopâttuv Giellagas-instituutist anarâškielâ máttááttâsâst kevttum njuolgâdâs, mon miel verbâ kyevtilovvoost kiávtoo olmoošsubjektijguin. Taan ravvu miel duaal kevttim lii máhđulâš meid eres ellei ohtâvuodâst, jis koččâmâš

lii “personifikaatiost”. Eres subjektijguin, moh láá semantlávť kyevtilovvoost, kiávťťoo maanġâlôho. Celkkuuh, main taat njuolgâdus ij olášuu, kávnôjeh anarâškiel teevstâin kuittâġ ennuv. Tutkâmuš kuávďáš ulmen lii selvâťťiď, magareh semantliih jiešvuodah kávnôjeh tagarijn celkkuin, main predikaat lii kyevtilovo häämist já aainâs-uv nubbe subjektuási lii eres ko olmooš. Nubbe uáinu kuáská subjektiijpân. Magareh subjektiijpah kávnôjeh tagarijn celkkuin, já maggaar lii tai koskâvuotâ subjekt semantlâid jiešvuodâid? Tutkâmuš amnâstâhhân kiávťťoo tiätuvuáđu SIKOR:ist (Sámi Internationála KORpus, Säämi almugijkoskâsâš korpus) leijee materiaal. Teoriauásist kiedâvuššojeh ovdebeh tutkâmušah já teevstah, moi fáddân lii duaalkonġruens sâmiġielâin já anarâškielâst. Taah tutkâmušah já teevstah tiädutteh-uv iälulášvuodâ ohtân tehâlâžžân duaalkonġruensân vaikutteijee tahhen. Ton lasseen teoriauási vuáju eromâšávť semantiikân: fáddân láá eereeb iärrás iälulášvuotâ sehe abstraktlášvuotâ já konkreetlášvuotâ. Taan pargoost kevtťum tutkâmmetodin lii šľajättállâm teikkâ juáv’hoid jyehim. Šľajättállâm lii tutkâmvyehi, moin amnâstâh juáhhoo jieškote-uvlágánâid kategoriâid teikkâ juáv’hoid tiäťu jiešvuodâi mielď. Šľajättâlmeh taan pargoost láá ruávisávť kulmâ: tekstâšľaaġâ, subjekt rááhtus aďai subjektiijpâ sehe subjekt semantliih jiešvuodah. Tain subjekt semantliih jiešvuodah kiedâvuššojeh maanġâlágánijn uáinimčievâin, tondiet ko subjekt semantiik lii taan pargo kuávďáást. Subjekteh šľajättâlloo jieškote-uvlágánâid semantlâid kategoriâid já vyelikategoriâid, ovdâmerkkân elleeh: lodeh, njomâtteijeeh; iäluttemeh: abstraktliih já konkreetliih äáših, tego organisaatioh, pääihih, rumâšuásih. Taan pargo materiaalist fáarust leijee subjektiijpâin puoh távâľumos lii kyehti paldâľistum substantiv oovťâľovvoost (“x já x”-tiijpâ). Taan tiijpâst stuárráb uási subjektijn láá iäluliih, mut ko kiáččâ ubâ materiaal, te iäluliih já iäluttemeh láá suullân siämmâá ennuv. Stuárráámus uási iälulijn subjektijn láá elleeh. Lii váhá távâľub, et subjekt čuujoot elleešľaaġâid, ko ete tot čuujoot ovtâskâs elleid. Tagarijn celkkuin, main subjekt čuujoot šľaaġâid, tot čuujoot távâľávť luddiġď. Tagarijn celkkuin, main subjekt čuujoot ovtâskâs elleid, vuod lii távâľub, et tot čuujoot njomâtteijei. Lodeh já njomâtteijeeh láá-uv čielġâsávť stuárráámuuh elleejuáv’huh taan pargo materiaalist. Stuorrâ uási elleesubjektijn láá ľuánduelleeh. Pâikkielleeh vuod iä kavnuu ennuv. Iäluttemes subjektijn stuárráámus uási láá abstraktliih äáših. Tâġáreh abstraktliih äáših láá eromâšávť nomâťťasah, pääihih sehe organisaatioh. Iäluttemes subjekteh láá maanġâlágâneh. Niäľjádâs tain láá rumâšuásih. Almolávť puávťáččij pahudiď, et taan pargo materiaalist kávnôjeh ennuv tagareh subjekteh, moi ohtâvuodâst ij vuárdáččii kyevtilovo kevtťim. Oulu ollâopâťťuv Giellagas-instituutist kevtťum anarâškielâ duaalnjuolgâďdâs kolġáččij puáťťeevuodâst tárkkilistiď ton mielď, ko uďďâ tutkâmuštiäťu anarâškielâ duaalkonġruensist šadda.

Nuõrttsää'mkiõll | Skoltesamisk | Skolt Saami

Aura Pieski, säämas Esther Berelowitsch, 2024: Ä'rbb: K̄ee'rjtem-ha'rjttõõzz alggmätt'tõ'sse.

Sää'mte'ḡḡ, Aanar. Ä'rbb lij jurddum jie'nnkiõl da k̄eerjlažvuõđ alggmätt'tõõzz mätt'tõõttâmke'rjjen.

Miina Seurujärvi, Petter Morottaja, säämas Kari Chan, 2024: Virkkâd-vää'rr 4 jie'nnkiõll da k̄eerjlažvuõđ mättke'rjj.

Sää'mte'ḡḡ, Aanar. 4. klaass jie'nnkiõl da k̄eerjlažvuõđ mättke'rjj.

Jouni ja Satu Moshnikoff, Esther Berelowitsch, Tiina Sanila-Aikio, Anna-Katariina Feodoroff, Kia Olin, 2024: Tiõrv! KOLTANSAAMEN KURSSI 1 HARJOITUSKIRJA.

Sää'mte'ḡḡ, Aanar. B3-kiol mätt'tõõttmõ'sše meinum ha'rjttõske'rjj

Oona Länsman, säämas Raija Lehtola, 2024: K̄iõčč 4 – Nuõrttsää'mkiõll vee'res k̄iõllân, Mättke'rjj nuõrttsäämas.

Sää'mte'ḡḡ, Aanar. Vue'llškooul nuõrttsää'mkiõll vee'res k̄iõllân 4. klaass mättke'rjj.

Oona Länsman, säämas Raija Lehtola, 2024: K̄iõčč 4 – Nuõrttsää'mkiõll vee'res k̄iõllân, Čõhčpââ'j tuejjke'rjj.

Sää'mte'ḡḡ, Aanar. Vue'llškooul nuõrttsää'mkiõl vee'res k̄iõl 4. klaass tuejjke'rjj.

Suomen kielellä | In Finnish Saamen kielistä | About Saami languages

Nikula, Kaisu, 2024: Inarinsaamelaiset ja inarinsaamelaisen kulttuurin elinvoima: Selvitys saamelaisten totuus- ja sovintokomissiolle.

Valtioneuvoston julkaisuja 2024:50. 120 s.

Inarinsaamelaiset ovat Suomen saamelainen kansanryhmä, jolla on oma kieli sekä oma perinteinen kulttuuri. Inarinsaamelaiset ovat perinteisesti asuneet nykyisen Suomen valtion alueella ja tarkemmin Inarijärven ympäristössä. He ovat olleet alueensa ensimmäisiä tunnettuja asukkaita. Kansanryhmä on ollut pieni, ja sen kieli ja kulttuuri ovat olleet erityisen häviämisen alla. Selvitys kokoaa yhteen kirjallisuuden ja muiden lähteiden avulla hajallaan olevan tiedon inarinsaamelaisten historiasta ja perinteisestä kulttuurista. Selvityksen

lopussa analysoidaan inarinsaamelaiseen kulttuuriin ja sen elinvoimaisuuteen vaikuttaneita tapahtumia. Inarinsaamelaisten alueelle saapuneet suomalaiset, muut saamelaisryhmät sekä valtion instituutiot ovat vaikuttaneet negatiivisesti niin ryhmän elinkeinoihin kuin esimerkiksi kielen asemaan. Toisaalta 1990-luvulla inarinsaamelaisten aloittama revitalisaatiotyö on pelastanut inarinsaamen kielen, ja inarinsaamelaiset ovat hyötäneet saamelaiskulttuurin yleisestä esiin-noususta. Selvityksestä käy ilmi, mihin teemoihin saamelaisten totuus- ja sovin-tokomissio voisi inarinsaamelaisten kohdalla kiinnittää tarkempaa huomiota. Samalla se kartoittaa inarinsaamelaisiin liittyviä mahdollisia lisätutkimuksen teemoja. Selvitys antaa inarinsaamelaisille ja muille lukijoille selkeän käsityk-sen kansan historiasta ja sen erityislaatuudesta etnisyydestä.

Mettovaara, Jukka, 2024: Inarin- ja pohjoissaamen kontakteista sanas-ton valossa.

In Sofia Björklöf et al. (eds), Itämeren kieliapajilta Volgan verkoille: Pühendus-teos Riho Grünthalile 22. mail 2024 (Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 278), s. 496–514. DOI: <https://doi.org/10.33341/sus.965.1346>.

Inarinsaame ja pohjoissaame ovat kaksi kolmesta Suomessa puhuttavasta saamelaiskielestä. Inarinsaame on lisäksi ainoa, jota on puhuttu vain nykyisen Suomen alueella, kun taas pohjoissaamen puhuma-alue ulottuu lisäksi Ruijaan ja Pohjois-Ruotsiin. Yhdessä saamelaiskielet muodostavat Keskisestä Norjasta ja Ruotsista Kuolan niemimaan kärkeen yltävän murrejatkumon, jossa rajat eri kielimuotojen välillä voivat olla varsin sulavat. Tilanne kertoo jatkuvista kontak-teista alueen asukkaiden välillä, mikä puolestaan tekee saamelaiskielten sisäis-ten kontaktien tutkimuksen haastavaksi. Tämä artikkeli on tietääkseni ensim-mäinen, joka pyrkii systemaattisesti selvittämään kahden saamelaiskielen kes-kinäistä sanojen lainautumista. Käsittelen tässä kuitenkin aineiston rajauksen vuoksi vain yhdensuuntaista lainautumista pohjoissaamesta inarinsaameen...

Rasmus, Serge, 2024: Suomen kielen verbien morfologinen mukautta-minen pohjoissaameen puhutun kielen aineistossa.

Virittäjä Vol 128 Nro 3 (Kotikielen seura), s. 370–397. DOI: <https://doi.org/10.23982/vir.122155>.

Artikkelissa tarkastellaan suomen kielen verbien morfologista mukauttamis-ta puhuttuun pohjoissaameen. Aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu, mutta on esitetty, että pohjoissaamessa vieraskieliset verbit sovitetaan supistumaverbien taivutusluokkaan. Aikaisemmin on esitetty, että kielisukulaisuus tai typologinen samankaltaisuus mahdollisti verbien monipuolisen mukauttamisen saamesta kveeniin. Käsillä oleva artikkeli tutkii samaa ilmiötä, mutta tässä mukauttamis-

suunta on päinvastainen eli itämerensuomesta saameen. Tutkimusaineisto on kerätty Oulun yliopiston Saamelaisen kulttuuriarkiston pohjoissaamenkielisiä haastatteluaineistoista.

Kuokkala, Juha & Markus Juutinen & Eino Koponen, 2024: Saamen nomininjohtimet -lm(V), -lmVs ja -lv(V), -lvVs.

In Sofia Björklöf et al. (eds), Itämeren kieliapajilta Volgan verkoille: Pühendus-teos Riho Grünthalile 22. mail 2024 (Suomalais-Ugrilaisen Seuran Toimituksia 278), s. 394–414. DOI: <https://doi.org/10.33341/sus.965.1340>.

Artikkelissa käsittelemme aiemmin tutkimuskirjallisuudessa vähäiselle huomiolle jääneitä, pääasiassa deverbaalisia saamen nomininjohtimia *-lm-V ja *-lmVs (esim. saKo cōōggālm 'tukipuu' ja saP buozalmas 'sairaus') sekä näiden varianteiksi katsottavia johtimia *-lvV ja *-lvVs (esim. saKo kuōddālv ~ kuōddālm 'aarnikotka', saLu gatjālvis 'kysymys' ja saU buatsalvis 'sairaus'). Tarkastelemme johdinvarianttien ja yksittäisten johdosten levikkejä eri saamelaiskielissä sekä sitä, millaisista kantasanoista johdoksia on muodostettu ja millaisia merkityksiä johdokset saavat. Pyrimme rekonstruoimaan johdostyy-pin historiallista taustaa, ja nostamme tuoreemmista kehityksistä esiin etenkin koltansaamen -lm-johtimen produktiivistumisen lainoja kieleen mukauttavana aineksena ja uudissanojen muodostimena. Artikkelin aineistolähteinä ovat ensi sijassa saamelaiskielten sanakirjat, mutta koltansaamen osalta uudissanapoi-mintoja on tehty myös muista lähteistä.

Valtonen, Taarna & Markus Juutinen, 2024: Kolttsaamelaisten yhteisö-jen kieli- ja koulutustilanne 1850-luvulta 2020-luvulle.

Valtioneuvostonjulkaisuja 2024:57.81s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-611-2>.

Koltansaamen kielen kielisosiologisen tilanteen kehitys ja kolttsaamelaisten kouluhistoria 1850-luvulta 2020-luvulle voidaan jakaa viiteen selkeään aikakau-teen: 1. Koltansaame oli kaikkien kolttsaamelaisten yhteisöjen pääasiallinen kieliensimmäiseen maailmansotaan saakka. Kolttsaamelaiset ottivat 1800-luvun loppupuolelta lähtien osaa Venäjän ortodoksisen kirkon järjestämään koulutuk-seen. Vuonna 1905 Norjassa alkoi norjankielinen koulupakko, joka tähtäsi norja-laistamiseen. 2. Vuonna 1920 Suomen Petsamossa otettiin käyttöön kolttsaame-laisten kielelliseen ja kulttuurilliseen assimilointiin pyrkivät toimintatavat, joihin kuului suomenkielinen koulujärjestelmä. Neuvostoliitossa 1920- ja 1930-luvuilla koltansaamea kehitettiin ja sen käyttöä edistettiin. Positiivinen kehitys loppui Stalinin vainoihin 1937, joita seurasi vuosikymmeniä jatkunut assimilatiovaihe. 3. Toisen maailmansodan ja evakon jälkeen lasten kielellinen assimilointi jat-kuisuomenkielissä kouluissa Inarissa. Etelä-Inarissa kielenvaihto suomeen al-

koi 1950-luvulla. 4. Vasta 1970-luvulla koltansaamea alettiin opettaa Sevettijärven koulussa. Kielenvaihtosuomeen alkoi kuitenkin myös Sevettijärvellä 1970-luvun kuluessa. 5. 1990-luvulla alkoi kielenelvytys. Perustettiin kielipesiä, ja 2010-luvulla alettiinsuunnata kielenopetusta myös aikuisille. Koltansaamen yliopisto-opetus alkoi. Tätä kautta kieli on saanut uusia eri-ikäisiä puhujia.

På norsk | In Norwegian **Om samiske språk | About Saami languages**

Pettersen, Hilde Karina, 2024: Hvilke erfaringer har samisklærerne i arbeid med fonologisk bevissthet hos lulesamiske elever?

Masteroppgave med formål om å rette søkelyset på betydningen av fonologiske bevissthet hos lulesamiske barn. Nord Universitet, Bådåddjo/Bodø. 76 sider.

En utløsende faktor for at det ble nettopp dette tema er en lærers uttalelse om at «lulesamiske barn oftere har fonologiske vansker enn aldersadekvate barn med norsk som førstespråk». Dette utsagnet, sammen med min erfaring fra PPT og arbeid med språkvansker, herunder spesielt dysleksi, hos barn med lulesamisk som 1. eller 2.språk ga meg ideen til å forske videre på tema. Konklusjonen forteller at denne forskningen viser at fokuset på, og kunnskapen om, fonologisk bevissthet har stor innvirkning på begynneropplæringen i lulesamisk språkdrakt. Erfaringen er mange, kunnskapen og engasjementet er stor blant lærerne som har ansvar for begynneropplæringen og språket sin plass i samfunnet generelt. Forskningen viser at et mangfold av oppgaver i lag med variert metodebruk har positiv innvirkning i arbeid med fonologisk bevissthet hos lulesamiske elever. Det er økt behov for kompetanse om lulesamisk språk og kultur blant norskspråklige lærere, samfunnet generelt og i utdanningssystemet spesielt. Det er behov for flere lulesamisktalende grunnskolelærere og logopeder. Det er et enormt stort behov for flere opplærings- & kartleggingsmaterieell tilpasset lulesamisk språk og kultur. Det vil fortsatt være behov for ytterligere forskning innen pedagogisk arbeid rettet mot den lulesamiske grunnskoleopplæringen, spesielt når det kommer til kartlegging av evt. språkvansker.

Eriksen, Pål Kristian, 2024: Språk i fare, historier fra hele verden.

Språk i fare er en Pocket bok fra Pax forlag, Oslo/Oslove. 220 sider.

Det snakkes mellom 6000 og 7000 språk i verden, men det store flertallet av disse er små språk, med knapt noen få tusen eller hundretalls språkbrukere, eller - i hjerteskjærende mange tilfeller - bare en håndfull gamle kvinner og

menn. Og disse små språkene dør ut, ett etter ett, med få ukers mellomrom. I går døde kanskje et urfolkspråk i Amazonas, og i morgen kanskje et minoritetspråk på landsbygda her i Europa. Hvert språk er et unikt mesterverk i verdens kulturarv, skapt i fellesskap av folkegruppa som taler språket. Språkdøden som pågår, kan sammenliknes med at et bulldozerteam fjerner Stonehenge fra jordas overflate den ene uka, går løs på Kheopspyramiden to uker seinere og tar Taj Mahal to uker etter det igjen. Og ikke bare går et kulturelt mesterverk tapt når et språk dør, i tillegg mister ei folkegruppe det som kanskje er deres mest essensielle identitetsmarkør. Biologer advarer om massedød blant verdens dyrearter. På samme måte slår språkforskere alarm for verdens språkmangfold. I Språk i fare blir du kjent med minoritetsspråk fra alle verdensdeler, men leseren vil merke at også minoritetsspråkene i Norge (som samisk, kvensk og romani) står forfatterens hjerte nær. Og sjøl om det er farlige tider for de små språkene, får vi også se at det finnes håp. Trua språk kan reddes - og muligens også vekkes opp fra de døde.

Nickel, Klaus Peter, Pekka Sammallahti, 2024: Nordsamisk grammatikk.

Ny utgave av Nickel og Sammallahtis Nordsamisk grammatikk. Med forklaringer på norsk. Davvi girji, Kárášjohka/Karasjok. 704 sider.

Boka tar sikte på å beskrive grunnstrukturene i nordsamisk. Bokens fire deler tar for seg Bokstav og ord, Formlære og ubøyelige ord, Setningslære med framstillingen av den nyeste forskningen samt Orddannelse. Grammatikken skal brukes i skolen, og det er lagt vekt på å presentere stoffet på en enkel og utførlig måte. Den nye setningslæren beskriver ordenes gjensidige forbindelser på grunnlag av deres betydning, og bruker bare et minimum av elementer som man ikke kan observere direkte. Første utgave ble gitt ut i 1990. Dette er 3. utgave. 1. opplag. / Davvisámegiellgrámmatihkka dárogiel čilgehusaiguin. Girji čilge davvisámegiela vuoddostruktuvrraid. Girji njeallje oasi leat Bustávat ja sánit, Hápmehoahppa ja sojakeahtes sánit, Cealkkaoahppa mii ovdanbukto oddaseamos dutkama vuodul ja Sátneráhkadeapmi. Grámmatihka galgá geavahit skuvllas, ja das deattuhuvvo ovdanbuktit áššiid álkes ja bienalaš láhkai. Odda cealkkaoahppa čilge sániid siskkáldas gaskavuodaid mearkkašumiid vuodul, ja atná dušše moadde elemeantta maid olmmoš ii sáhte njuolga oaidnit.

Vestheim, Ole Petter & Leiv Sem, 2024: Lærere i sør- og lulesamisk grunnskole.

I O.P. Vestheim & I. Elden (red.), [Lærerliv i en mangfoldig norsk skole](#) (kapittel 8, s. 155–174). Fagbokforlaget, Bergen. DOI: <https://doi.org/10.55669/oa3401>.

I skoleåret 2020/2021 var det totalt 2522 elever i den norske grunnskolen som fikk opplæring i et samisk språk. De fleste av disse elevene lærte nordsamisk, mens 4,5 prosent lærte lulesamisk og 4 prosent lærte sørsamisk. UNESCO har klassifisert sør- og lulesamisk som avgjort truede språk, mens nordsamisk regnes som usikkert. Antallet språkbrukere og bruken av språket i dagliglivet er faktorer som påvirker denne klassifiseringen. Sør- og lulesamiske språkbrukere bor ofte i små og spredte miljøer, noe som gjør at språket deres er mindre synlig og brukt i færre sammenhenger. Dette setter disse språksamfunnene under sterkt press. Norske lover sikrer at samene kan bevare og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Elever i samiske distrikter har rett til opplæring i og på samisk, og dette gjelder også for elever utenfor disse områdene dersom de har samisk tilhørighet. Opplæringen kan skje på skolen eller gjennom alternative undervisningsformer som fjernundervisning. I skoleåret 2017/2018 fikk 340 elever fjernundervisning i samisk. Dette kapitlet undersøker hvordan disse forholdene påvirker lærerne i sør- og lulesamiske skoler. Ved å intervjuere lærere med ulike erfaringer fra undervisning i sørsamisk, belyses deres arbeidssituasjon og yrkesutøvelse. Målet er å fremheve deres perspektiver og vise hvordan deres situasjon kan speile generelle utfordringer i norsk grunnskole. En slik diskusjon kan hjelpe til med å forstå og belyse generelle spørsmål og utfordringer som alle lærere i norsk grunnskole står overfor.

På svenska | In swedish **Om samiska språk | About Saami languages**

Larsson, David: 2024: Giellaoahppa.se, Nettside om Nordsamisk, Lulesamisk og Sørsamisk grammatikk.

Digital læringsressurs, <https://giellaoahppa.se/>. Nettside der vi kan lære mer om nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk grammatikk, med svensk forklaring. Liste over bøyningsmønstre, avledninger, stadieveksling, bøyning av substantiver, med bøyningsparadigme. Samisk 1, VGS, Høyere utdanning / Sámegiella 1, Joarkkaskávllá, Alep Áhpadus.

Skolverket, 2024: Ansvar för nationell samordning av undervisningen i nationella minoritetsspråk.

Den här redovisningen handlar om Skolverkets uppdrag att ansvara för nationell samordning av undervisning i nationella minoritetsspråk. Skolverket Stockholm. 25 sidor. <https://www.skolverket.se/getFile?file=12479>. Diarienummer: 7.5.2–2022:372.

Följande redovisning av regeringsuppdraget att ansvara för nationell samordning av undervisning i nationella minoritetsspråk är i huvudsak uppbyggd utifrån uppdragstextens olika delar. Inledningsvis följer en kort sammanfattning och därefter redovisningen i dess helhet. Redovisningen avslutas med ett kort resonemang om vilka slutsatser Skolverket dragit utifrån arbetet med uppdraget och vilka frågor myndigheten bedömer kan behöva lyftas för att bidra till en hållbar revitalisering av de nationella minoritetsspråken. I syfte att tillgängliggöra fjärrundervisning i nationella minoritetsspråk för alla huvudmän som enligt skollagen (2010:800) ska erbjuda undervisning i språken har Skolverket valt att publicera information på sin webbplats. Denna information ges i form av länkar till huvudmän som anmält beslut att använda fjärrundervisning till Skolinspektionen i enlighet med föreskriften² om anmälningsplikt. Detta är gjort med samtycke från de berörda huvudmännen och syftet är att underlätta för huvudmän som behöver köpa in fjärrundervisning att hitta en huvudman som erbjuder sådan undervisning. Skolverket har även inhämtat information från huvudmän som anmält beslut att använda fjärrundervisning till Skolinspektionen...

Skolverket, 2024: Perspektiv inom ämnena modersmål och samiska: Att undervisa i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Det här materialet belyser språkrevitalisering, synen på första- och andraspråk inom ämnet modersmål och samiska samt olika strategier för att stödja språkutveckling. Skolverket, Stockholm. 114 sidor. Diarienummer: 2024:702. <https://www.skolverket.se/download/18.4953037c18e54aa3eab4ce/1710857722069/pdf12608.pdf>.

I materialet finns även några exempel på strategier för kommunikation, läsning, skrivande och lyssnade. Elever som hör till de nationella minoriteterna har utökad rätt till modersmålsundervisning. Syftet är att bevara och utveckla språken, men också att ge möjlighet att revitalisera ett språk som har gått förlorat i föräldragenerationen eller tidigare. Det innebär att även elever som inte har finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska som ett levande språk i hemmet får möjlighet att läsa sitt nationella minoritetsspråk. Syftet med det här stödmaterialet är att stödja rektorer, modersmålslärare och övrig personal i grundskolan och motsvarande skolformer i arbetet med att utveckla undervisningen i modersmål som nationellt minoritetsspråk och samiska. Det här stödmaterialet belyser språkrevitalisering, synen på första- och andraspråk inom ämnena modersmål och samiska samt olika strategier för att stödja språkutveckling. I materialet finns även några exempel på strategier för kommunikation, läsning, skrivande och lyssnade.

Skolverket, 2024: Kommentarmaterial till kursplanen i samiska – sameskolan och motsvarande skolformer.

Det här kommentarmaterialet riktar sig till lärare, rektorer och andra som är verksamma inom skolväsendet. Skolverket, Stockholm. 57 sidor. <https://www.skolverket.se/getFile?file=12905>.

Avsikten med materialet är att ge en bredare och djupare förståelse för de urval och ställningstaganden som ligger bakom texten i kursplanen för grundskolan, sameskolan och specialskolan.

Kejonen, Olle, 2024: Tre samiska lånord på meänkieli.

Uppsala University, Disciplinary Domain of Humanities and Social Sciences, Faculty of Languages, Department of Modern Languages, Finno-Ugric Languages. Tre samiska lånord i meänkieli. I: Svenska landsmål och svenskt folkliv 2023 (146). Pages 137–142. DOI: <https://doi.org/10.69824/svilm.146.25714>.

Abstract: Saami loan etymologies are presented for three Meänkieli nouns featuring the foreign consonant cluster /tn/: katnanen : katnas- ‘hip bone’ (< North Saami gátnis : gádnás- ‘sacrum’), ketnia ‘protective spirit’ (< Lule Saami genij : gednih- ‘mythological subterranean being’), and tutna ‘owl’ (< North Saami dutna id.). Keywords: Meänkieli, North Saami, Lule Saami, etymology, loanwords (Languages: Svenska, English).

Brännmark, Theres, 2024: Språklig mångfald och makt. De nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska i norrbottensk grundskolekontext.

Doktorsavhandling, Luleå tekniska universitet. 148 sidor. <https://ltu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1907346/FULLTEXT01.pdf>.

Undersöker hur språklig mångfald, inklusive de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska kommer till uttryck i olika rum inom en norrbottensk grundskolekontext. Det empiriska materialet bygger på analyser av den övergripande delen av grundskolans läroplan, intervjuer med svensklärare, observationer av en skolas fysiska visuella miljö samt lärarstudenters och elevers reflektioner kring sina tecknade språkporträtt. Resultaten belyser möjligheter och hinder för att främja finska, meänkieli och samiska i utbildningsmiljön samt de maktrelationer som påverkar språklig inkludering. Läroplanen skapar möjligheter för att synliggöra nationella minoritetsspråk, men normaliserar inte flerspråkighet vilket är ett hinder. Svenska dominerar i lärarnas beskrivna undervisning, en praxis som elever också verkar anamma. Finska, meänkieli och samiska tenderar att behandlas som isolerade moment, vilket hindrar deras naturliga plats i

undervisningen. Lärare ser möjligheter för språkinkludering, men efterlyser formella beslut och resurser för implementering. En f–9 skola synliggör finska, meänkieli och samiska i entréer, men svenska dominerar i gemensamma utrymmen, vilket osynliggör minoritetsspråken helt för äldre elever och förstärker svenskans hegemoniska position. Obalansen kan hindra språkanvändning, identitet, utveckling och inkludering. För individer med erfarenheter av finska och meänkieli är användningen begränsad till släkt och familj, och de upplever otillräckliga språkkunskaper och behovet av att återerövra språket, vilket skapar känslor av skam och utanförskap. Erfarenheterna tyder på att språken är mindre betydelsefulla i skolan. Den sociala kontexten har inte lyckats skapa tillräckliga förutsättningar för språkbevarande, vilket visar behovet av formell utbildning samt samarbete mellan hem och skola för att främja språkinlärning och positiva attityder hos barn och unga. Den enspråkigt svenska normen i den undersökta kontexten osynliggör kunskaper och erfarenheter av finska, meänkieli och samiska, vilket befäster maktstrukturer och leder till assimilering. Utifrån resultatet diskuteras nödvändigheten av att stärka kollektiva epistemologier och inkludera minoritetsspråken för att gynna både minoriteter och majoritet, för att uppnå demokrati, språklig hållbarhet social rättvisa.

Brännmark, Theres, 2024: Här ska vi lära oss svenska: Svensklärares uppfattningar om språklig heterogenitet i grundskolan i Norrbotten.

Publiserat i Vitenskapelig Publikasjon, årgang 19, nr 2-2024. Sidene 91-105. Nordand Universitetsforlag. 15 sidor. DOI: <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/nordand.19.2.2>. Denna studie undersöker svensklärares uppfattningar om språklig heterogenitet i grundskolan i Norrbotten.

Finska, meänkieli och samiska är centrala språk i Norrbotten, och de har en längre historia än svenska bland talargrupper. Studien syftar till att bidra med kunskap om norrbottniska grundskollärares förhållningssätt till flerspråkighet. Med tematisk analys undersöks hur lärare (N = 8) talar om språklig heterogenitet. För att fördjupa analysen används begreppen språk som problem, rättighet och resurs (Ruíz, 1984) för att tolka lärares förhållningssätt till språk och därmed synliggöra hur språk och språkanvändning värderas i den rapporterade undervisningen. I de semistrukturerade intervjuerna framkommer att lärarna betraktar flerspråkighet som något positivt och som en grundläggande rättighet. Dessutom reflekterar lärarnas syn skilda uppfattningar om att vara flerspråkig med finska, meänkieli och samiska respektive att vara flerspråkig med andra språk. Eftersom lärarna uppfattar att talare av finska, meänkieli och samiska också behärskar svens-

ka, anses minoritetsspråket inte konkurrera med skolspråket svenska som utgör normen. Däremot om eleven är inlärare av svenska, ses andra språk som ett hinder för elevens utveckling. Resultatet av studien visar att finska, meänkieli och samiska värderas ideologiskt samtidigt som dessa värderingar aldrig verkar omsättas i lärarnas rapporterade undervisningspraktik. Diskussionen belyser att för att lärare ska kunna utmana etablerade normer i språkligt heterogena klassrum, behöver de förståelse för hur det kan inverka på elevers språkutveckling och identitet. Att inkludera minoritetsspråk som resurs är en viktig uppgift, eftersom det kan bidra till att utveckla flerspråkig medvetenhet och förståelse för den språkligt mångfaldiga lokala och globala värld som eleverna lever i.

Schimmer, Hanna Karolina, 2024: Nya stigar: En guide till samisk biblioteksverksamhet.

En guide med syfte att öka samisk inkludering genom att utveckla den samiska biblioteksverksamheten. Jokkmokk: Sámediggi/Sametinget. 43 sidor. <https://www.sametinget.se/6309>.

Boken erbjuder strategier och praktiska verktyg för att stödja samiska språk, kultur och identitet i biblioteksmiljön och är utformad för att vara en användbar resurs och följeslagare i bibliotekens arbete. Vi hoppas att boken kan vara ett steg på vägen till en mer inkluderande biblioteksverksamhet för urfolket samer.

Devine, Josefin, 2024: Bebyggelsenamnen i Bergs kommun, Hackås och Ovikens socknar.

Institut för språk och folkminnen (isof), Uppsala. Sveriges ortnamn, Ortnamnen i Jämtlands län 2:1. (e-version). 168 sidor.

Kapitel 3.2 handlar om nordiskt och samiskt i Jämtland. Av allt att döma har det nordiska och det samiska funnits sida vid sida i Jämtland under en mycket lång tid. Lämningar både från människor i en jägar- och samlarkultur och en bofast jordbrukande befolkning i Storsjöbygden under folkvandringstid talar i det avseendet sitt tydliga språk. Denna del av serien Sveriges ortnamn omfattar bebyggelsenamnen i Hackås och Ovikens socknar i Jämtland. Socknarna ligger på ömse sida om Storsjöns södra utlöpare och utgör en del av Bergs kommun. I väster gränsar undersökningsområdet till Storsjö och Undersåkers socknar, i norr ligger Hallen, Marby, Norderö och Sunne, söder om Oviken och Hackås finns Åsarne, Myssjö och Berg, medan Näs och Bodsjö socknar tar vid österut...

På engelsk | In English

Om samiske språk | About Saami languages

Aikio, Ante, 2024: Are there Proto-Slavic loanwords in Saami?

Article in *Finnisch-Ugrische Forschungen* 69, University of Oulu. Pages 5–40.
DOI: <https://doi.org/10.33339/fuf.138042>.

There are two nouns in Saami languages for which Proto-Slavic loan etymologies have been proposed: Proto-Saami *multtē ‘soap’ and *kuomper ‘mushroom’, allegedly borrowed from Proto-Slavic *mъdlo ‘soap’ and *gъba ‘mushroom, fungus’. Both etymologies are critically analyzed, and in the process, new etymologies for several other Saami words are also proposed. It is suggested that the two Slavic loan etymologies are examples of the largely overlooked phenomenon of “chance correspondence”: although the matches between the Saami and the Slavic words are phonologically regular and semantically transparent, they nevertheless very probably result from sheer coincidence. The word *multtē ‘soap’ is showed to have an alternative and far more probable Proto-Norse loan etymology, and the Slavic etymology of the word *kuomper turns out to be weak because it does not account for the stem-final consonant *r. This result entails a valuable methodological lesson: in addition to “chance similarities” between languages, there are also “chance correspondences” between them – that is, words that show a regular phonological and semantic match by pure coincidence. Although the latter are much rarer than the former, they nevertheless seem to be more common than is usually assumed. Because of this, far-reaching conclusions (such as assumptions of contact between two reconstructed proto languages) should not be based on a mere couple of etymologies, no matter how plausible they may seem superficially.

Kuokkala, Juha, 2024: A Germanic etymology for Saami liiki ‘(human) skin’.

In Junttila, Santeri (ed.), *E litoribus Balticis etymologiae* (Uralica Helsingiensia 15). Pages 117–122. DOI: <https://doi.org/10.33341/uh.148313>.

Germaaninen etymologia saamen liiki ‘iho’ -sanalle Yleissaamelainen ‘ihoa’ merkitsevä sana, pohjoissaamen liiki, koltansaamen leškk̚ ym. on toistaiseksi ollut vailla vakuuttavaa etymologiaa; esitetty (laina)rinnastus itämerensuomen liha-sanaan on varsinkin äänteellisesti ongelmallinen. Artikkelissa esitetään uutena selityksenä sanan olevan germaaninen laina, lähinnä kantaskandinaavin sanasta *līka > muinaisskandinaavin līk ‘hahmo, keho, ruumis’. Itäsaamen sanoissa esiintyvä -šk̚-yhtymä selittyy saamen muinais-

murteiden välisessä lainautumisessa tapahtuneella etymologisella nativisaatiolla. /

Germanic etymology for the Saami word *liiki* ‘skin’ The Common Saami word for ‘skin’, Northern Saami *liiki*, Skolt Saami *le’škk* etc. has so far lacked a convincing etymology; the proposed (loan) comparison with the Baltic Finnish word *liha* is particularly phonetically problematic. The article presents a new explanation for the word as a Germanic loan, most likely from the Proto-Scandinavian word **lika* > Old Scandinavian *lík* ‘figure, body, body’. The -šk-syllable in East Saami words is explained by etymological nativization that occurred in borrowing between the ancient Saami dialects.

Mäkäräinen, Kimberli, 2024: The (Dis)use of Skolt Saami on Government Websites: Virtual Linguistic Landscapes and 32 Years of Saami Language Legislation in Finland.

Master's thesis, University of Helsinki. 69 pages: <http://hdl.handle.net/10138/576941>.

The master's thesis from the University of Helsinki investigates the visibility and presence of the Skolt Saami language on the websites of the Finnish Government and its twelve ministries over a twenty-year period (2004-2024). The study aims to determine if Skolt Saami speakers can use their language in these digital environments, given Finland's commitment to linguistic rights through legislation and international treaties. Key findings include:

- 1) Invisibility of Skolt Saami: Skolt Saami is not visible or included on the websites of the Finnish Government or ten of its ministries. Only two ministries (Ministry of Justice and Ministry of Social Affairs and Health) show minimal and truncated information in Skolt Saami.
- 2) Tokenistic Use: On the Ministry of Justice's website, Skolt Saami appears in the ministry logo since 2019, but only on the Northern Saami version of the site. The Ministry of Social Affairs and Health includes Skolt Saami in a limited capacity on its Northern Saami version, with just two sentences of instructions.
- 3) Legislation Impact: The minimal presence of Skolt Saami suggests that legislation and international treaties have not significantly promoted its use or visibility in these digital services over the last twenty years.
- 4) Concealment Behind Northern Saami: Skolt Saami is often hidden behind Northern Saami, with no clear indicators of its presence. This makes it difficult for Skolt Saami speakers to find relevant information, unlike users of Finnish, Swedish, and English.

- 5) Challenges for Skolt Saami Users: The poor visibility and inconsistent inclusion of Skolt Saami force users to guess or assume the existence of texts in their language, know Northern Saami to navigate links, and scroll to the bottom of pages to find information.

Overall, the study highlights significant challenges for Skolt Saami speakers in accessing digital public services in their language, contrasting with the ease of access for other language users.

Piha, Minerva, 2024: Saami language policies in Saami archaeological research – Saemien gïelekonvensjovnh saemien arkeologijen dotkemisnie.

Fennoscandia Archaeologica XLI. Pages 5–33. DOI: <https://doi.org/10.61258/fa.138272>.

In this article, the goal is to determine what the use and non-use of Saami archaeological terms – for example, for different types of burials, dwellings, sacred sites, artefacts – reveal about language policies in Saami archaeological research published in Finland from 1970 to 2019. The data of the research are Saami archaeological works published in scientific publication forums such as archaeological and multidisciplinary journals and publication series. The data contains 138 Saami archaeological works. From the data, I have collected the used Saami terms by the method of content analysis. The analysis of the data reveals that 65 different Saami terms is used in 63 publications. 39 of the terms are used only in one work, and only five terms are used in more than ten works. According to analysis, there are no formal policies or norms on how Saami terms should be used in archaeological research. Ik-tedimmie Daennie artihkelisnie goerehtem maam saemien termi prāvkhoe jïh ov-prāvkhoe arkeologijisnie gïelekonvensjovni bijre soptseste. Saemien arkeologijen termh, v.g. ov-messie gaelmieh, årromesijjïeh, bissiesijjïeh jïh artefakh, daeverh mah arkeologijen dotkemisnie gååvnese. Manne daatam – dejtïe saemien arkeologijen termide – arkeologijen jïh multidaajroen publikasjovnijste, goh æjkietjaalegijstïe jïh dotkembraajrojste, tjöönghkeme mah Soemesne bæjjoehtamme jaepeste 1970 jaapan 2019. Daatesne 138 saemien arkeologijen publikasjovnh, jïh manne sisvegen goerehtimmïen vuekiem nuhtjeme gosse saemien termh tjöönghkeme jïh goerehtamme. Daatan goerehtimmïe vuesehte 65 ov-messie saemien termh 63 publikasjovnine nuhtjesovveme. Golmeluhkieuksïe termh ajve akte publikasjovnesne, jïh ajve vijhte termh jïenebe goh luhkie publikasjovnine. Daate goerehtimmïe vuesehte ij gååvnese naan byjjes gïele- jallh termenjoelkedassh guktïe saemien termh arkeologijen dotkemisnie nuhtjedh.

Piha, Minerva, 2024, Nord Universitet: Vocabulary related to iron manufacture and iron-working in Saami languages: An etymological study.

Article in *Finnisch-Ugrische Forschungen* No. 69. University of Helsinki. Pages 135–183. DOI: <https://doi.org/10.33339/fuf.131848>.

In this article, etymologies of the lexical set related to iron manufacture and iron-working in the Saami languages are examined. The aim is to examine, from a linguistic perspective, when Saami speakers started to manufacture and work iron and from which direction they learned these activities. The data consists of 32 words relating to iron. Only the most central terms of the lexical set have been included, namely terms for ‘iron’; ‘steel’; ‘ore’; ‘iron slag’; ‘forge (v.)’; ‘forge (n.)’, ‘smithy’; ‘furnace’; ‘smith’; ‘coal; ember’; ‘bellows’; ‘pliers’; ‘hammer’; ‘anvil’. The data was collected from dictionaries of the Saami languages. According to the data analysis, it seems that Saami speakers received their iron-related vocabulary mainly from two directions: Proto-Scandinavian and Finnic/Finnish. The southwestern Saami languages which are today spoken in central Scandinavia and Lule Saami received the vocabulary mainly from Proto-Scandinavian. The more northern and northeastern languages have borrowed words from Finnic/Finnish. Keywords: etymology, historical contact linguistics, Iron Age, iron manufacture, Saami languages.

Zmyvalova, Ekaterina, 2024, Umeå Universitet: Sámi children’s right to learn their language: indigenous experiences and law in the Russian school context.

This thesis is about the right to language (RtL), particularly about Sámi children’s right to learn their language in school in Russia. Department of Language Studies, Umeå 2024. <https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1855871/FULLTEXT02.pdf>.

The thesis consists of overarching research questions, methodology, and six studies. This is interdisciplinary research within the field of the Sámi studies. The research combines approaches of law, sociology of law, and language sociology. In the thesis, I describe the overall methodology that obliged me to use several data gathering methods, as well as different analytical approaches. In the studies, I employed the legal method, interviews, thematic interview analysis, and document analysis according to themes. The theoretical framework of the thesis is based on two theoretical pillars: Pound’s ‘Law in Books’ and Ehrlich’s ‘Living Law’. One of the key findings of the research is five core elements of the RtL that were deduced as a result of the analysis of international law. These elements are: Legal recognition, Non-discrimination, Participation, Appropriate education, and High-quality education. The analysis

of the Russian law demonstrates that these five elements are present in the Russian legal provisions. However, the contents of some of these elements in the Russian legislation vary from the contents of the respective elements found in the relevant international and regional legal acts. Another key finding of this research indicates that the extent, the content, and the organisation of the current Sámi extracurricular language activity refer to a marginalized form of language education of the Sámi learners in Russia. The potential power of the legal framework of the RtL is not utilized for strengthening teaching and learning opportunities of the Sámi language in school.

Helssega universitehta / University of Helsinki, 2024: Saami Linguistics Symposium (SAALS) 6.

The 6th Saami Linguistic Symposium (SAALS) at the University of Helsinki, Finland, 5-6 November 2024. Abstract book: <https://blogs.helsinki.fi/saals62024/files/2024/10/saals6-abstract-book.pdf>. The symposium is the continuation of a series of international symposia previously held in Tromsø 2006 and 2009, in Freiburg 2017, in Uppsala 2019 and in Tartu 2022. The purpose of the symposium is to give scholars an opportunity to present current research, participate in formal and informal discussion on relevant topics, and explore potential opportunities for future collaborative work. The Organizing Committee of the 6th Saami Linguistic Symposium encouraged younger researchers at the Master's and PhD levels to present their work. The focal theme of the 6th symposium will be "Saami as a Uralic language", with keynote speaker Professor Jussi Ylikoski Professor Jussi Ylikoski (University of Turku, Finland) and associate professor Minerva Piha (Nord University, Levanger, Norway).

Sverige

Jobanna Ledin

Backvall, Linnea & Perišić, Tijana, 2024: Språk på webben 2022 – flerspråkig information på kommunernas webbplatser. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen. 48 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1864329/FULLTEXT01.pdf>.

I den här rapporten presenteras en kartläggning från 2022 av flerspråkig information på svenska kommuners webbplatser. I rapporten jämförs resultaten från 2022 med resultaten från två tidigare kartläggningar, 2012 och 2017. Rapporten belyser flera frågor kring flerspråkig tillgänglighet i offentlig verksamhet i Sverige, och ger en inblick i samspelet mellan språk och föränderligt samhälle. Man kan bland annat notera att förekomsten av svenskt teckenspråk på kommuners webbplatser minskar, samtidigt som flerspråkig information ökar. Kartläggningarna är en del av Isofs uppdrag att följa utvecklingen av olika språk i Sverige.

Bijvoet, Ellen, 2024: Uppfattningar och uppskattningar av ”svenska med något utländskt”: en studie om attityder till brytning och förortsklang i Sverige. Rapporter från Språkrådet 22. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 79 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1855545/FULLTEXT01.pdf>.

Rapporten redovisar ett forskningsprojekt om hur variation i talad svenska uppfattas. Mer specifikt handlar den om hur språkbrukare i Sverige förhåller sig till brytning och till förortssvenska (svenska med ”en klang av förorten”). Resultaten visar att fler informanter än tidigare är positiva till tal med ”något utländskt”. Studien visar också att man är mer positivt inställd och förstår bättre tal med brytning om man ofta möter personer med accent. Resultaten pekar dock mot en språklig hierarki där vissa accenter ger positiva associationer medan andra väcker negativa känslor och föreställningar. Rapporten är en del av Språkrådets bidrag till en kunskapsbaserad samhällsdiskussion om språk.

Björk-Willén, Polly (red.), 2024: Svenska som andraspråk i praktiken. Stockholm: Natur & Kultur. 200 s.

Den här antologin har temat barns språkutveckling i förskolan. Boken presenterar en modell för ett språkutvecklande förhållningssätt, och erfarenheter

från hur förskolepersonal kan förbättra sin språkundervisning. Utgångspunkten är att barns språkutveckling och förmåga att kommunicera gynnas av ett bra samspel mellan personal och barn. Boken är förankrad i både forskning och praktik, och är ett stöd till personal i förskolan som vill skapa en mer inkluderande lärmiljö.

Boglund, Ann & Nordlund, Anna (red.), 2024: Tid för poesi. Stockholm: Svenska Akademien. 109 s.

När Gustaf III grundade Svenska Akademien 1786 var målet att stärka litteraturen och det svenska språket. Den här boken är ett sätt att göra det. Den innehåller 52 dikter ur den svenska litteraturskatten från 1600-talet och framåt, en dikt för varje vecka under året. Bland de medverkande poeterna finns Jonas Love Almqvist, Werner Aspenström, Gunnar Ekelöf, Anna-Maria Lenngren, Edith Södergran och många andra. Dikterna är tolkade av samtida svenska illustratörer: Ben Baker, Ingrid Flygare, Elisabeth Widmark med flera. Boken är utgiven i samarbete med Helge Ax:son Johnsons stiftelse och Skolverket.

De Geer, Boel, 2024: Språklig medvetenhet i förskola, förskoleklass & grundskolans tidiga år. Stockholm: Natur och kultur. 164 s.

I den här boken får man veta hur så kallad språklig medvetenhet kan vara en resurs och ett arbetsredskap för pedagoger och elever. Enligt författaren kan större språklig medvetenhet leda till mer fördjupade kollegiala samtal och till en generellt bättre språkmiljö i skolan och förskolan. Språklig medvetenhet stärker individens språkliga repertoar. Den utvecklar ordförrådet och språkförståelsen, och gör språkanvändningen mer uttrycksfull och nyanserad. Boken riktar sig till lärare i förskola och grundskola, skolbibliotekarier och föräldrar.

Ekerot, Lars-Johan, 2024: Lagspråk och skriftlighet: det formella skriftspråkets konstruktionssyntax som grund för lagspråksförenkling och EU-översättning. Lund: Lunds universitet. 295 s.

https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/177043218/Lagspråk_och_skriftlighet_-_Lars-Johan_Ekerot_-_WEBB.pdf.

Bokens huvudtanke är att lagtexter och översatta EU-rättsakter bör utgå från skriftlighet. Författaren argumenterar mot krav på ledigare språkbruk och klarspråk med hänvisning till språklagens paragraf 11 (som säger att offentligt språk ska vara vårdat, enkelt och begripligt). Han menar att ståndpunkten att undvika det "formella skriftspråkets specifika konstruktioner", såsom passiva konstruktioner, nominaliseringar och tunga innehållsadverbial är ohållbar. Ana-

lyserna utgår från lagspråkets särskilda villkor och grundas på en funktionellt baserad beskrivning av den mer formella sakprosans konstruktionsregister.

Fremer, Maria; Holmér, Åsa & Webjörn, Karin, 2024: Termer i bruk? Rapporter från Språkrådet 21. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 32 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1816692/FULLTEXT02.pdf>.

Termer har betydelse i många sammanhang, och hur de ska användas och vad de betyder i ett visst sammanhang kan behöva förhandlas, inte minst i mötet mellan experter och icke-expert. Expertskapet är dessutom ofta relativt. En äldre kollega kan vara expert i förhållande till en yngre, trots att den yngre också är expert i förhållande till allmänheten. Rollerna är varken statiska eller absoluta, och forskningsfältet är inte heller det klart avgränsat. I den här litteraturoversikten presenteras forskning och undersökningar om hur termer används i möten mellan experter och icke-expert.

Gustafsson, Anna W., 2024: Vad gör språket i politiken? Om underförståddheter, påverkan och manipulation. Stockholm: Morfem. 211 s.

Ofta sker mötet med politiska budskap i sociala medier där tempot är högt och inläggen korta. Lösryckta rubriker, yttranden och filmklipp delas och blir virala. För att kunna tolka och förstå budskap kan man behöva lära sig att se sådant som en skribent och avsändare medvetet underförstår med syftet att manipulera och påverka. Den här boken handlar om detta, om hur sakförhållanden, förutsättningar och värderingar kan förmedlas språkligt utan att hävdas öppet. Boken vill rusta läsaren med en mer skärpt uppmärksamhet, och redskap för att bena ut vad som sägs uttryckligen och vad som underförstås. Författaren är verksam vid Lunds universitet. I sin forskning har hon bland annat studerat politiskt språkbruk, ordförståelse och metaforer.

Hasan, Baki, 2024: Romska skrivregler – lovri. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen. 84 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1906266/FULLTEXT02.pdf>.

Hasan, Baki, 2024: Romska skrivregler – arli. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen. 86 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1906212/FULLTEXT02.pdf>.

Det är en lång och ofta snårig process att komma överens om skrivregler och normer för ett språk. Det gäller särskilt för ett språk som romska, med många dialekter och med språkbrukare spridda över hela världen. I Slovakien, Kroatien, Serbien, Nordmakedonien – och nu även i Sverige – har man dock ägnat mycket arbete åt att ta fram romska skrivregler och utveckla skriftnormer. Den här två böckerna med skrivregler för lovari och arli kan användas av lärare och elever inom modersmålsundervisningen i romska, av tjänstepersoner med romsk bakgrund som behöver kommunicera skriftligt med romer på romska, och andra som vill skriva på romska.

Hedberg, Johan, 2024: Perspektiv på efternamnsbyten: motiv och mönster i ansökningar åren 1925–2015. Diss. Uppsala: Uppsala universitet. 260 s.

<https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1908476/FULLTEXT01.pdf>.

I den här avhandlingen studeras efternamnsbyten i Sverige under perioden 1925–2015. Ett syfte är att ta reda på varför man väljer att byta efternamn, ett annat att undersöka efternamnets betydelse för en känsla av gemenskap, ett tredje att redovisa i vilken utsträckning namnbyterna själva skapat sina namn. Hur dessa frågor har utvecklats över tid diskuteras i relation till det svenska samhället. Det vanligaste skälet att byta efternamn är att man inte vill förväxlas med andra personer. Uttal och stavning, samt livshändelser som bröllop, skilsmässa och flytt till ny ort kan också motivera ett namnbyte. Under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet tycks efternamnsbyterna i större utsträckning ha hittat på sina nya namn, bland annat som ett sätt att stärka sin identitet.

Hellmark, Kristina, 2024: Återkoppling, engagemang, bearbetning: återkopplingspraktiker i undervisning om akademiskt skrivande för studenter med svenska som andraspråk. Diss. Stockholm: Stockholms universitet. 240 s.

<https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1817578/FULLTEXT01.pdf>.

Den här avhandlingen undersöker skriftlig återkoppling på en universitetskurs i akademiskt skrivande för vuxna andraspråksstudenter i svenska. Materialet består av 53 studenttexter, intervjuer med 24 studenter och fyra föreläsare samt 47 enkätsvar från studenter. Studien är baserad på sociokulturell teori. Resultaten visar att skriftlig återkoppling kan kopplas till kursplaner och kriterier i bedömningsdokument. Studenterna är överlag positiva till återkoppling och menar att den har betydelse för deras skrivutveckling. Indirekt återkoppling som kräver reflektion och engagemang vid textrevidering värde-

rades högre, men några studenter bekräftade behovet av direkt korrigering. Studenterna lyfte även fram värdet av muntlig och personlig dialog med lärarna i bearbetningsfasen.

Håkansson, Camilla, 2024: Språkkunskaper och kunskapsspråk: ämneslitteracitet i ämnesprov, undervisning och elevtexter inom svenska som andraspråk och fysik. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet. 352 s.

<https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/81989/Inlaga%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Den här avhandlingen fokuserar läskunnighet hos elever med svenska som andraspråk. Materialet omfattar nationella prov, klassrumsobservationer, läromedel och elevtexter. Avhandlingen använder legitimeringsteori och systemisk-funktionell grammatik för att analysera och tolka data. Resultaten visar att det ställs stora krav på läskunnighet i nationella prov i svenska som andraspråk och fysik, men att kraven tar sig olika uttryck. Analysen av elevtexter visar att de flesta följer makrostrukturen i en argumenterande text. Styckenivån är dock en utmaning, vilket tyder på att eleverna saknar djupare kunskaper om textstruktur. Resultaten visar också att elever med svenska som andraspråk behöver mer undervisning i det ämnesspecifika språket för att utveckla sina ämneskunskaper.

Håkansson, David m.fl. (red.), 2024: Språk och stil: Tidskrift för svensk språkforskning, Vol 33 2023. Uppsala: Institutionen för nordiska språk. 252 s.

<https://publicera.kb.se/sos/issue/view/2092/685>.

Språk och stil vänder sig till språkforskare, svensklärare, studenter och andra som vill läsa språkvetenskapliga artiklar om svenska språket. I detta nummer skriver Ylva Byrman och Susanna Karlsson om en betydelseglidning av ordet drygt. Evie Coussé, Yvonne Adesam, Faton Rekathati och Aleksandrs Berdicevskis redogör för hur de, dem och dom används i nyheter och sociala medier. Daniela Piipponen skriver om variationen i den plurala definitiva substantivböjningen i Sverige och i Finland på 1800-talet, och Peter Ström om kunskapsbildning och informationshantering i skolans elevutredningar. Olof Erikssons artikel handlar om proverbalisering i synkroni och diakroni, och Mari Mossbergs artikel om lexikalisk kreativitet i faktaböcker för barn ur ett svensk-engelskt perspektiv. I en avslutande artikel skriver Yvonne Karlsson om grader av källbundenhet i tre svenska översättningar. Tidskriften innehåller även recensioner av nyligen utgivna böcker och avhandlingar.

Håkansson, Gisela, 2024: Språktypologi och språkinläring. Lund: Studentlitteratur. 188 s.

I dagens Sverige talas cirka 200 språk, och nästan alla världens språkmiljöer finns representerade. Hur ser språken ut, hur används de, och hur lär man sig dem? I den här boken kopplas språktypologi till mönster vid språkinläring, och utifrån detta diskuterar författaren hur språk växer fram hos barn och vuxna. Boken vänder sig till lärarstudenter, lärare och logopedier som möter flerspråkiga barn och ungdomar. Författaren disputerade 1987 med avhandlingen *Teacher Talk* om hur lärare talar när de undervisar vuxna invandrare i svenska. Hon har fortsatt att forska om språkutveckling hos barn och vuxna, och skrivit flera läroböcker i ämnet.

Håkansson, Ola & Svensson, Peter, 2024: På engelska förstår jag ungefär: om anglicifieringen av svensk högre utbildning. Stockholm: Morfem. 189 s.

I universitetsvärlden hålls reflektion, evidens och kritiskt tänkande högt. Trots det saknas en debatt om språkval. Frågan om undervisningsspråk behandlas ofta som en fråga om certifieringar och ranking, mindre om lärande och kvalitet. Vad tycker lärarna själva om att undervisa och forska på engelska? Författarna till den här boken har ställt den frågan till ett femtiotal universitetsanställda i Sverige. Slutsatsen är att det ofta blir ett sämre resultat på engelska. Med utgångspunkt i vad forskning om engelskspråkig undervisning säger, svarar de tillfrågade universitetslärarna samt sina egna erfarenheter belyser författarna engelskans inflytande ur olika perspektiv: studentens, lärarens, utbildningens och bildningens.

Idevall Hagren, Karin & Westberg, Gustav, 2024: Kritisk diskursanalys: en språkvetenskaplig introduktion. Lund: Studentlitteratur. 361 s.

I den här boken presenteras en modell för att undersöka kommunikation, makt och kunskap i relation till sociala fenomen och politiska problem. Boken erbjuder olika redskap för att analysera metaforer, underliggande betydelser, värderingar, interaktion mellan text och läsare, representation av handlande och ansvar, intertextualitet, kategorisering av människor, legitimering och afpekt. Boken vänder sig till studenter på språkvetenskapliga utbildningar, men passar också som metodisk guide inom journalistik och retorik, medie- och kommunikationsvetenskap och på lärarutbildningar. Författarna är verksamma vid Stockholms universitet och Örebro universitet. Deras forskning är inriktad mot kritiska diskursanalyser och multimodal kommunikation, ofta med fokus på rasism, antirasism, högerextremism och nationell identitet.

Ingves, Anna, 2024: Vägar mot ett svenskt ordförråd: nyanlända ungdomars ordförrådsutveckling på språkintruktionsprogrammet. Diss. Uppsala: Uppsala universitet. 347 s.

<https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1848288/FULLTEXT02.pdf>.

I denna avhandling undersöks ordförrådets utveckling bland nyanlända L2-elever. Två huvudstudier presenteras: en tvärsnittsstudie med 258 deltagare och en longitudinell studie med 84 deltagare under 8 månader. Utöver detta ingick en referensgrupp bestående av 54 L1- och L2-svenska gymnasieelever. Resultaten visar stor variation mellan elevernas ordförråd. Ordförrådets storlek påverkades av elevernas tidigare läs- och skrivfärdigheter, socioekonomisk status, akademiska ambitioner samt exponering för undervisning i andra skolämnen på svenska. Avhandlingen visar att systemet för inläring av ordförråd i L2 är komplext, och belyser hur viktigt det är med språkprogram som stöder ordförrådsutveckling för inlärare med olika bakgrund.

Jansson, Magnus, 2024: Elevers perspektiv på skrivande i mellanstadiet: lärande, meningsfullhet och motvilja. Diss. (sammanfattning). Linköping: Linköpings universitet. 106 s.

Utgångspunkten i den här avhandlingen är att elevers egna upplevelser av skrivande har betydelse för hur de hanterar skrivande i skolan, och för deras möjligheter att lyckas i skolan. Skrivande inriktat mot form och andra uppställda förväntningar skapar motvilja. Det gäller också om elever inte får välja sina ämnen, eller om de inte förstår varför de ska skriva. Avhandlingen visar samtidigt att elever använder skrivande för att förstå texters form, skriva enligt uppställda krav, lära sig ett ämnesinnehåll och för att positionera sig själva i förhållande till andra. Elever som är framgångsrika i skrivandet kan positionera sig som duktiga medan det omvända gäller för elever som upplever skrivandet som svårt.

Johansson, Maria, 2024: I samtal med Kronofogden: hur myndighets-service görs i språkliga möten mellan inringare och kundservicehandläggare. Diss. Uppsala: Uppsala universitet. 287 s.

<https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1818675/FULLTEXT02.pdf>.

I den här avhandlingen studeras interaktionen mellan handläggare och inringare i samtal till Kronofogdemyndighetens kundtjänst. Metodiskt och teoretiskt används samtalsanalys (CA) för att undersöka hur samtalen utvecklas, och hur institutionella regler, normer och relationer förhandlas. Det empiriska materialet består av 113 ljudinspelningar av autentiska telefonsamtal till myndighetens kundtjänst. Avhandlingen visar på vilket sätt samtalen är språkliga, meningsskapande möten. Samtalsanalyserna belyser vad som händer, görs och

sägs mellan inringare och handläggare, och hur myndighetens uppdrag, riktlinjer och policyer omsätts i praktiken.

Johansson, Pernilla; Löfdahl, Maria & Tingsell, Sofia, 2024: Språkbedömning vid rekrytering – om språktester, andra bedömningsmodeller och språkutvecklande arbetssätt. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 46 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1872217/FULLTEXT01.pdf>.

För att få ett arbete i offentlig sektor idag ställs ofta krav på att man godkänns vid en språkbedömning. Varför görs sådana bedömningar, vad är "tillräckligt mycket svenska" och hur görs en bra språkbedömning? Den här vägledningen försöker besvara dessa frågor med hjälp av exempel från några svenska kommuners arbete med och kunskap från forskning om språkbedömning. Vägledningen går igenom olika modeller som används idag, och ger konkreta råd kring hur man gör en språkbedömning, vare sig man beställer ett digitalt språktest, använder case-beskrivningar eller bedömer språket i en intervju. Den vänder sig till politiker som är ansvariga för beslut om språkkrav för anställning inom offentlig sektor, till rekryterande personal och till chefer som leder flerspråkiga arbetsgrupper.

Karlsson, Johanna, 2024: Utmaningens realisering i en idrottspedagogisk kontext. Diss. Lund: Lunds universitet. 225 s.

https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/194236338/Johanna_Karlsson_-_AVH.pdf.

Skillnaden mellan att uttrycka sig direkt och indirekt varierar mellan språk, samhällen och kulturer. För att kunna tolka nyanser i uppmaningar, förstå implicita budskap och anpassa egen språkproduktion efter situationens förväntningar krävs ofta en väl utvecklad språklig förmåga. Denna avhandling studerar relationen mellan språk och handling i en idrottspedagogisk kontext. Med fokus på uppmaningars funktion och variation analyseras ett års samlat talspråk från en lärare i idrott och hälsa. Avhandlingen belyser hur uppmaningar i idrottsundervisning kan variera i direkthet, modalitet och kommunikativ effekt.

Karlsson, Ola (red.), 2024: Snabba skrivregler – i skolan och på jobbet. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 84 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1829117/FULLTEXT04.pdf>.

Snabba skrivregler är en förkortad och förenklad version av boken Svenska skrivregler från 2017. Snabba skrivregler kan användas av lärare och elever i skrivundervisningen på högstadiet och i gymnasiet, men kan också vara ett stöd för alla som i jobbet och privat kan behöva ta del av skrivregler för och skrivtekniska aspekter på standardsvenska.

Klarspråk, 2024. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 4 s.

Klarspråk är en digital tidskrift om klarspråksarbete i Sverige och i utlandet. Tidskriften kommer ut fyra gånger per år, och samtliga nummer går att ladda ned på Isofs webbplats: <https://www.isof.se/svenska-spraket/klarsprak/bulletinen-klarsprak>. Årets första nummer handlar om humor i myndighetskommunikation: Får myndigheter och andra offentliga institutioner använda humor i sin kommunikation? I Nr 2 presenteras vinnaren av årets Klarspråkskristallen, Kronofogdemyndigheten. Nr 3 handlar om namn: Hur ska namn skrivas, och vad ska man tänka på när man namnger något? Årets sista nummer har temat lättläst språk, och har gjorts i samarbete med Myndigheten för tillgängliga medier.

Lindgren, Eva m.fl. (red.), 2024: Skriva för att delta. Om kommunikativ skrivundervisning. Lund: Studentlitteratur. 140 s.

Förmågan att skriva är på många sätt central i våra liv: när vi skriver både tänker, kommunicerar och handlar vi. Därför är det av stor betydelse att lärare stöttar sina elever att vilja och våga skriva. Författarna i den här boken beskriver såväl konkreta som språkdidaktiska redskap för en undervisning som vidgar elevers språkliga medvetenhet och språkliga repertoar. Tankarna som presenteras är förankrade i teoretiska ramverk som appraisal och dialogism, och utmynnar i olika praktiska undervisningsaktiviteter. Skriva för att delta vänder sig främst till grundläroarbildningen och lärare i åk 4–6, men resonemangen och idéerna fungerar även för andra årskurser.

Lind Palicki, Lena, 2024: Inkluderande språk: att välja sina ord. Stockholm: Natur & kultur. 254 s.

Vad vi kallar andra och hur vi väljer ord har betydelse för vårt samhälle och vår demokrati. Men hur man använder språket för att inkludera alla utan att diskriminera någon är långt från enkelt och självklart. Den här bokens syfte är att erbjuda verktyg för att kunna resonera om språkliga val. Författaren redogör för en rad argument som kan hjälpa skribenter och talare att göra medvetna val i olika kommunikationssituationer. Boken vänder sig till skri-

benter, journalister, kommunikatörer, språkvårdare, lärare och studenter och andra som vill skriva neutralt, respektfullt, funktionellt och inkluderande. Den kan både användas som kurslitteratur på universitet och högskolor och som fördjupningsläsning på arbetsplatser.

Lövestam, Sara, 2024: ABC-bok för vuxna: hur bokstäverna uppkom och vad de gjort sedan dess. Stockholm: Bonnier fakta. 307 s.

Bokstäver finns nästan överallt, på skyltar, i böcker och tidningar, och på alla våra skärmar. Men varför ser de ut som de gör? Vilka språkliga och kulturella processer har de gått igenom? I den här boken presenterar författaren bokstävernas historia och svarar på frågor, som: varför heter det sätta p för något, hur ska k i kex uttalas och vem bestämde att bokstaven i skulle få en prick.

Mårtensson, Lasse, 2024: Personnamnen i de medeltida svenska runinskrifterna. Uppsala: Institutet för språk och folkminnen. 275 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1900784/FULLTEXT01.pdf>.

De medeltida runinskrifterna är få men mycket varierade. De sträcker sig från klotter i kyrkputs till monumentala gravmonument, och ger bland annat ledtrådar till hur människor fick sina namn. I den här boken studeras 140 olika personnamn och 185 namnbärare, med fokus på de inhemska namn som dominerade under 1100- och 1200-talen. Boken presenterar även tolkningar av ovanliga namn. Mansnamnet Sigtrygg får exempelvis nytolkningen 'den som säkert segrar' och kvinnonamnet Bänkfrid 'den som pryder bänken'. I dessa och andra fall görs utblickar mot den isländska litteraturen. Boken riktar sig till språkhistoriker, kulturhistoriker och alla som är intresserade av namn, runor och Sveriges medeltid.

Nilsson, Elisabeth, 2024: Språkbedömningspraktiker i förskoleklass: lärares arbete med kartläggningsmaterialet Hitta språket. Diss. Umeå: Umeå universitet. 195 s.

<https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1886987/FULLTEXT01.pdf>.

I den här avhandlingen undersöks hur lärare använder stödmaterialet Hitta språket. Materialet består av observationer, intervjuer med lärare och dokumentationer i två förskoleklasser, samt gruppintervjuer med 13 förskoleklasslärare. Resultaten visar att lärarna använder Hitta språket i varierande grad, och att bedömningar i förskoleklass inte alltid genomförs i enlighet med skollagen och materialets instruktioner. Orsaker till detta är tidsbrist, otydliga instruktioner och lärarnas egna men skilda uppfattningar om vad som ska

bedömas. I avhandlingen diskuteras frågor om rättvisa, särskilt när det gäller sambedömning med flerspråkiga elever. Dessutom diskuteras lärares tendens att avvika från de rutiner som beskrivs i skollagen som en effekt av skolans förutsättningar.

Nordman, Christina, 2024: När blir flerspråkighet en resurs?: en aktionsforskningsstudie om pedagogiskt transspråkande i ämnesundervisning. Diss. Malmö: Malmö universitet. 296 s.

<https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1910533/FULLTEXT01.pdf>.

I den här avhandlingen utforskas flerspråkighet som resurs i ämnesundervisningen i årskurs 6 och 7. Specifikt studeras vilka möjligheter och begränsningar transspråkande i ämnena geografi och svenska som andraspråk utgör. Samtliga elever som deltar i studien har ett annat språk än svenska som sitt förstaspråk, men majoriteten har vuxit upp i Sverige och gjort hela eller större delen av sin skolgång i svensk förskola och skola. Resultaten visar att flerspråkighet kan vara en resurs om läraren har en tillåtande och uppmuntrande attityd till elevens språkliga repertoar, samt anpassar undervisningen till den. Studien bidrar med både teoretisk förståelse för flerspråkighetens komplexitet och potential, och kunskap om pedagogiskt transspråkande.

Orrbén, Sofia, 2024: Gränser mellan frivillighet och ofrivillighet: språkvetenskapliga diskursanalyser av sexualbrottsdomar från svensk tingsrätt. Diss. (sammanfattning). Uppsala: Uppsala universitet. 132 s.

<https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1877252/FULLTEXT01.pdf>.

Avhandlingen undersöker hur språkbruket i domar om sexualbrott formar uppfattningar om sexualiserat våld. I avhandlingen redovisas hur offer och förövare framställs i domar när olika aktörer gör sanningsanspråk på tecken på frivillighet och ofrivillighet i handlingar, beteenden och reaktioner. Den visar att brottsoffer till viss del hålls ansvariga för att ha blivit utsatta för övergrepp, vilket vittnar om en grad av tilltro i svenska tingsrätter till våldtäktsmyter. Avhandlingen belyser hur språket som används i sexualbrottsdomar förmedlar ideologiska föreställningar, och visar att ideal om objektivitet i domar krockar med känslor.

Pagmar, David, 2024: Barnet och språket: från skrik och joller till ord och samtal. Stockholm: Ordfront. 240 s.

Ett barns språkutveckling sker i ett sammanhang – det fysiologiska, psykologiska och det sociala sammanhanget. Ett barn behöver i dessa sammanhang lära sig att förhålla sig till andra människor – att avgränsa och bunta ihop, hitta

skillnader och likheter. Barnet måste kunna framställa gester och språkliga signaler, till exempel med munnen, halsen och lungorna, med händerna, armarna och ansiktet. När ord senare börjar komma måste det förstå i vilken ordning de ska produceras och hur de kan kombineras och ändras. Barnet måste också förstå innebörden av tid, rum och antal för att kunna dela referensramar med andra. Den här boken handlar om detta. Författaren är lingvist och har länge forskat om barns språkutveckling.

Parmenius Swärd, Suzanne, 2024: Skrivutveckling i gymnasiet: kritiskt och analytiskt textarbete. Lund: Studentlitteratur. 214 s.

Den här boken handlar om skrivutveckling i gymnasiet. Den diskuterar textkompetens och processkrivande. Den visar hur man kan göra begreppsutredningar och skriva definitioner, och hur man tränar elevers kritiska och analytiska medvetenhet. Boken riktar sig till svensklärare, ämneslärarstudenter i svenska och lärare i grundskolans senare år. Varje kapitel innehåller övningar. Författaren har lång erfarenhet som universitetslektor i svenska med didaktisk inriktning. I sin forskning har hon analyserat prov och uppgifter, och undersökt hur studenter kan utveckla sitt akademiska skrivande.

SAOB: en jubileumsbok, 2024. Stockholm: Svenska Akademien. 287 s.

I paragraf 23 i Svenska Akademiens stadgebok från 1786 står det "Ty åligger äfven Akademien att utarbete en Svensk ordabok och Gramatica, jemte sådana Afhandlingar som bidraga Kunna till stadga och befordran af god Smak." Gustaf III gav här Akademien i uppdrag att bland annat utarbete en ordbok över svenska språket. Resultatet blev Svenska Akademiens Ordbok, SAOB, som beskriver svenskt skriftspråk från Gustav Vasas tid till idag. Det dröjde dock till sent 1800-tal innan arbetet kom i gång på allvar. Då tillsattes en ordboksredaktion i Lund som under de följande 140 åren arbetade sig genom alfabetet. 1898 publicerades det första bandet, och hösten 2023 nådde man fram till öxla – den sista ordboksartikeln i det avslutande trettionionde bandet. Projektets omfattning har få motsvarigheter i världen. I den här jubileumsboken diskuterar akademiledamöter, ordboksmedarbetare och ordboksläsare SAOB och dess betydelse för svenska språket.

Sjöström, Sören, 2024: Ord och betydelser. En studie i språkets semantik. Stockholm: Morfem. 143 s.

Den här boken handlar om de språkliga uttryckens betydelser, det som kallas för semantik. Författaren resonerar kring hur ord och uttryck och deras

betydelser ofta är under förhandling. Betydelser beror på och bestäms av hur vi använder språket i olika situationer. Genom att studera betydelser kan man omvänt få syn på kunskaper, uppfattningar, normer och känslor i samhället och i omvärlden, samt hur allt detta förändras över tid. Boken diskuterar "ordet" från flera håll: ord och betydelse, ordförråd, ord och grammatik, att överföra ords betydelser, att leka med ord. Författaren är docent vid Göteborgs universitet, och har skrivit flera böcker på detta tema tidigare.

Skog-Södersved, Mariann & Malmqvist, Anita, 2024: Fasta ordförbindelser: en introduktion i svensk fraseologi. Stockholm: Morfem. 175 s.

Inom fraseologin undersöker man fasta ordförbindelser i språket. Det handlar om uttryck som "borsta tänderna", "hålla sig i skinnet", "på förekommen anledning", "ut med språket" med flera. Ordförbindelser som dessa är vanliga men kan vara besvärliga att förstå och använda, även för den med svenska som modersmål. Fraseologin saknar en svensk begreppsapparat och en enhetlig svensk terminologi, och är heller inte ett centralt område inom lingvistik som helhet. Med den här boken vill författarna få upp intresset för svensk fraseologisk forskning samt bidra till större terminologisk enhetlighet. Boken kan läsas som en allmän introduktion. Den vänder sig till studenter i svenska, svenska som andraspråk och svenska som främmande språk.

Språktidningen, 2024. Vetenskapsmedia. 84 s.

Språktidningen är en populärvetenskaplig tidskrift som utkommer med åtta nummer om året. Varje nummer har forskningsförankrade artiklar, krönikor och reportage om både svenska språket och andra språk. Tidningen innehåller också bokrecensioner och läsarnas frågor om språkbruk och dialekter, med svar av språkvårdare, forskare och terminologer. Se: <https://spraktidningen.se/>. Språktidningen ger även ut Språktidningens podd: <https://spraktidningen.se/podden>.

Sundgren, Eva (red.), 2024: Sociolingvistik. Tredje upplagan. Stockholm: Liber. 285 s.

Inom sociolingvistikens utforskar man förhållandet mellan språk, människa och samhälle. Det är ett mångfasetterat område, och i den här introduktionsboken presenteras olika perspektiv på detta av olika författare. Boken kan användas som kurslitteratur på språksociologiska och sociolingvistiska kurser vid universitet och högskolor, men riktar sig också till andra intresserade av språkets sociala sida. I den här upplagan finns ett reviderat kapitel om ungdomars och

andra åldersgruppers språkbruk. Dessutom tillkommer ett kapitel om förorts-förankrat tal, och ett om namnens sociolingvistik. Eva Sundgren är professor i svenska språket med inriktning mot sociolingvistik vid Mälardalens universitet.

Sundqvist, Pia & Waldmann, Christian (red.), 2024: ASLA:s skriftserie

31. Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap.

<https://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1850662/FULLTEXT02.pdf>.

Detta andra fristående nummer i ASLA:s skriftserie innehåller tre artiklar om tillämpad språkvetenskaplig forskning utifrån ett nordiskt perspektiv. Sergej Ivanov visar i en genomgång av nordisk forskning att det finns få exempel på undervisning i kritiskt tänkande för barn i lägre åldrar, trots att nordiska och globala policydokument anger att sexåringar förväntas tänka kritiskt. Hans Landqvist och Emma Sköldberg jämför hur svenska, danska och norska ordböcker behandlar utvalda interjektioner inlånade från engelskan. I ett tredje bidrag belyser Nigel Musk ett generellt problem i engelskundervisningen oavsett land, nämligen hur svårt det är att gemensamt hitta rätt ord och uttryck i skriftliga uppgifter. ASLA är den svenska avdelningen av den internationella föreningen för tillämpad språkvetenskap, AILA (Association internationale de linguistique appliquée).

Svenskans beskrivning 38 (del I–III), 2024: Svenskans beskrivning. Förhandlingar vid trettioåttonde sammankomsten, Örebro, 4–6 maj, 2022. Örebro: Örebro universitet

Del I: <https://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:1854406/FULLTEXT01.pdf>. 400 s.

Del II: <https://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:1854426/FULLTEXT01.pdf>. 353 s.

Del III: <https://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:1854511/FULLTEXT01.pdf>. 319 s.

Den 38:e sammankomsten för svenskans beskrivning ägde rum den 4–6 maj 2022 vid Örebro universitet. Konferensen samlade 178 deltagare på temat ”plats och rum”. Del I innehåller bidrag som beskriver svenska språket ur grammatiska och systemorienterade perspektiv. Den inleds med Jan-Ola Östmans plenarföredrag ”Om plats och ställe som grammatiska verktyg”. Del II innehåller bidrag som beskriver svenska språket utifrån hur det används i olika sociala sammanhang. Den inleds med Ellen Bijvoets, Karin Senters och Margareta Svahns plenarföredrag ”Från storstad till landsort – förortsindexerat tal i dagens Sverige”. Del III innehåller bidrag som beskriver svenska språket ur text- och diskursanalytiska perspektiv. Den inleds med Johan Järleheds

plenarföredrag "Bo högt, högre, högst: Vertikalitet i Göteborgs stadsutvecklingsdiskurs".

Thorén, Eva, 2024: Klarspråkspoesi. Lund: Ekström & Garay. 39 s.

Boken innehåller en samling författningsuttryck transformerade till poesi. Uttrycken som lyfts fram i boken är vackra i sin förvaltande form men passar inte i lagars paragrafer. Inspirerad av den så kallade Svarta listan har författaren gjort poesi av juridik. Eva Thorén är legitimerad ämneslärare i svenska och franska och tidigare språkexpert i statsförvaltningen. Hon har under många år arbetat för begripligt myndighetsspråk och modernisering av språket i lagar.

Utrikes namnbok, 2024. 12:e reviderade upplagan. Regeringskansliet. 174 s.

<https://www.regeringen.se/contentassets/dd76044cc9d3418eb8055394998f78d4/namnboken-12e-upplagan.pdf>.

Den här 12:e reviderade upplagan av Utrikes namnbok innehåller namn på svenska myndigheter, organisationer och titlar, samt EU-namn och landsnamn på sex språk utöver svenska: engelska, tyska, franska, spanska, finska och ryska. Boken har en förteckning över termer inom offentlig förvaltning, och är en resurs för alla som behöver tala och skriva om de bakomliggande begreppen. Kapitlen med myndigheter och organisationer respektive EU-namn har utökats, och aktuella militära titlar finns nu med även på franska, spanska, finska och ryska. Sedan föregående upplaga har flera myndigheter och organisationer bildats, upphört, strukturerats om eller fått nya namn, titlar inom offentlig förvaltning försvunnit och tillkommit och flera länder fått nya officiella namn på olika språk.

Winzell, Helen; Edvardsson, Jenny & Svensson, Magnus (red.), 2024: Språk i Norden. Stockholm: Svenskläraryöreningen/Natur och kultur. 144 s.

Hur kan svenskämnet bidra till att bevara och stärka den språkliga mångfalden i Sverige och språkgemenskapen i Norden? Svenskläraryöreningens årsskrift 2023 fokuserar på den del av svenskämnet som berör språk, språkbruk och språkförhållanden i Sverige och Norden. I åtta artiklar skrivna av språkexperter, forskare, lärarutbildare och verksamma lärare i Sverige, Norge, Danmark och Finland får vi ta del av en mängd infallsvinklar på detta tema.

Öqvist, Jenny, 2024: Perspektiv på stockholmska. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 272 s.

<https://sprakochfolkminnen.diva-portal.org/smash/get/diva2:1898591/FULLTEXT01.pdf>.

"Reven som gick över vegen" och "rekor som man eter" – så kallat Stockholms-e har för många blivit en symbol för huvudstadens dialekt. Men hur vanligt var detta uttal egentligen i äldre stockholmska, och vilka andra uttalsdrag fanns det? Den här boken beskriver vad som kännetecknar den äldre stockholmskans uttal, hur uttalet skiljer sig åt mellan olika grupper, och hur det har förändrats över tid. Boken vilar på ett omfattande forskningsprojekt om äldre stockholmska där närmare hundra timmars ljudinspelningar med stockholmare födda mellan 1862 och 1946 har analyserats. Materialet är insamlat från slutet av 1950-talet fram till 1990-talet av dåvarande Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet. Författaren är språkforskare och språkvårdare i svenska på Institutet för språk och folkminnen.